

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בס"ד

פרשת שלח – לשמור על הקדושה – שנת תשע"ב.

פרשת שלח – מצות הפרשת חלה – שנת תשפ"א.

השיעורים נכתבו

לרפואת

להצלחת

לעילוי נשמת

ר' משה בן שוקת חיה וב"ב
יוסף בן טובה וסיון בת שרה וב"ב
תומר בן פלורנס
! ימלא ה' כל משאלות לבם לטובה

אורן חמו בן זהרי
שמעון ניסים בן טויה
בנימין כהן בן יעקב
רחל בת נחמה
יצחק קדוש בן מסעודה
אייל בן יעל יולנדה
משה בן בנימין
מרדכי יעקב בן אברהם אליהו
יעקב בן סלמן
טובה בת אהרן
אהרן יוסף בן משה דוד הכהן
אלי סולטן בן אסתר
רותי בת חסיבה
יצחק בן שלמה ואסתר
יצחק בן שאול
ישראל בן שמחה
שאול בן מרדכי אריה
יפה שניידל בת יצחק
אסתר בת קמרה
עמנואל בן שפרה
ניר בן פלורנס
ת.נ.צ.ב.ה

המעוניינים לתרום להפצת העלון השבועי

יוכלו להתקשר:

0504-170-270

כ"כ ניתן לתרום בכל מכשירי 'קהילות' בקופה
'ע"ש 'ברוך שאמר

פרשת שלח – לשמור על הקדושה – שנת תשע"ב.

ברוריה בת מלכה
ציפורה פייגא בת הדסה
רונית בת מזל
וועלוועל וואלף זאב בן לאה
סיגלית בת ציפורה
איתי בן אהובה
אורי בת ורד
נועם בן מיכל
ירחמיאל דניאל בן טובה באשה
סמי בן סימי
שירה בת שרה וב"ב
ניתאי בן שרון
רחל בת אסתר
לאה שרה בת חנה
אריה יהודה בן רחל

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת שלח. עוסקת הפרשה בשילוח המרגלים.

פחתת הפרשה: {במדבר יג, א} וידבר ה' אל משה לאמר: {ב} שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם: {ג} וישלח אתם משה ממדבר פארן על פי ה' כלם אנשים ראשי בני ישראל המה.

כידוע, בהמשך הפרשה, חוזרים המרגלים מתור הארץ ומוציאים דיבה על הארץ;

{יד, כו} וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר: {כז} עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי את תלונות בני ישראל אשר המה מלינים עלי שמעתי: {כח} אמר אליהם חי אני נאם ה' אם לא כאשר דברתם באזני כן אעשה לכם: {כט} במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם לכל מספרכם מן עשרים שנה ומעלה אשר הלינתם עלי: {לו} אם אתם תבאו אל הארץ אשר נשאתי את ידי לשכן אתכם בה כי אם כלב בן יפנה ויהושע בן נון: {לא} וטפכם אשר אמתם לבז יהיה והביאתי אתם וידעו את הארץ אשר מאסתם בה: {לב} ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה: {לג} ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה ונשאו את זנותיכם עד תם פגריכם במדבר: {לד} במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום לשנה יום לשנה תשאו את עונותיכם ארבעים שנה וידעתם את תנאותי: {לה} אני ה' דברתי אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר הזה יתמו וישם ימתו.

נגזרה הגזירה הנוראה – אותם 600 אלף איש שבכו באותו ליל ט' באב, לא יזכו להיכנס לארץ ישראל וימותו במדבר – וכך קרה, מלבד ט"ו אלף שלא מתו בשנה האחרונה, ואז הבינו שהתבטלה הגזירה.

אומרת חז"ל {מסכת ערכין טו, א} – האומר בפיו חמור מן העושה מעשה שכן מצינו שלא נתחתם גזר דין על אבותינו במדבר אלא על לשון הרע שנאמר {במדבר יד-כב} וינסו אותי זה עשר פעמים וגו'.

אומר רש"י – זה עשר פעמים. גבי מרגלים כתיב דמשמע על זה נתחתם.

בשונה מחטא העגל, שהצליח משה רבינו להשיג כפרה, בחטא המרגלים לא הושגה כפרה, ונגזר על אותו הדור למות במדבר.

אומר המדרש {תנחומא, שלח, אות ה} – מה ראה לומר אחר מעשה מרים שלח לך אנשים. אלא שהיה צפוי לפני הקדוש ברוך הוא, שיהיו באין ואומרים לשון הרע על הארץ. אמר הקדוש ברוך הוא, לא יהיה להם פתחון פה

לומר, לא היינו יודעים ענש של לשון הרע מה הוא. לפיכך סמך הקדוש ברוך הוא הענין הזה לזה, כדי שידעו הכל ענשו של לשון הרע. שאם בקשו לומר לשון הרע, יהיו מסתכלין מה נעשה במרים. אף על פי כן לא רצו ללמד. לכן נאמר: לא ידעו ולא יבינו. לכן כתב הקדוש ברוך הוא שלוח המרגלים אחר מעשה מרים.

אומרים חז"ל {ילקוט שמעוני, בהעלותך, רמז תשל"ז} – אין לך גדול מאהרן ומרים, הבאר עולה ומשקה את ישראל בזכות מרים וענני כבוד מקיפין את ישראל בזכות אהרן. וכיון שנתנו רשות בפיהם והסיחו במשה לא שתקתי להם.

מכאן אפשר להבין, עד כמה חמור עוון לשון הרע!

שואלים המפרשים – איך אפשר להשוות בין מה שדיברו מרים ואהרן במשה רבינו, לבין מה שדיברו המרגלים על ארץ ישראל – ארץ ישראל זה עצים ואבנים, ומשה רבינו זה האדם הקרוב ביותר לקב"ה; איזה מין קל וחומר זה?

בא הבאר משה מאוז'רוב, ואומר תשובה מאוד מעניינת:

כותב **הבאר משה** – פשר הדבר הוא בגלל חשיבות ומעלת ארץ ישראל;

אומר המדרש {במדבר רבה, פרשה כג, אות ז} – אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, הן הארץ חביבה עלי, שנאמר (דברים יא, יב): ארץ אשר ה' אלהיך דרש אתה תמיד. וישראל חביבין עלי, שנאמר (דברים ז, ח): כי מאהבת ה' אתכם. אמר הקדוש ברוך הוא אני אכניס את ישראל שהן חביבין עלי, לארץ שחביבה עלי, שנאמר: כי אתם באים אל הארץ כנען.

מדרש נוסף {שם פרשה טז, אות ז} – משל למלך שזמן לבנו אשה נאה ובת טובים ועשירה, אמר לו המלך זמנתי לך אשה נאה ובת טובים ועשירה. אמר לו הבן אלך ואראה אותה, שלא היה מאמין לאביו, מיד הקשה הדבר והרע לאביו, אמר אביו מה אעשה אם אומר לו איני מראה אותה לך עכשו הוא אומר כעורה היתה לפיכך לא רצה להראותה, לסוף אמר לו ראה אותה ותדע אם כזבתי לך, ובשביל שלא האמנת בי קונם שאין אתה רואה אותה בביתך, אלא לבנך אני נותנה. וכן הקדוש ברוך הוא אמר לישראל: טובה הארץ, ולא האמינו, אלא אמרו: נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו, אמר הקדוש ברוך הוא אם מעכב אני עליהם הם אומרים על שאינה טובה לא הראה אותה לנו, אלא יראו אותה ובשבועה שאין אחד מהם נכנס לתוכה

כלומר, מעלת ארץ ישראל היא שהקב"ה יעד אותה לישראל על שום מעלתה וטובה, ומאחר שדיברו סרה על הארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה, נחשב כאילו דיברו בהקב"ה, לפי

ומיד אחר זה באה הפרשה של מינוי שבעים הזקנים, כי מתחיל עכשיו הנהגה חדשה, כי לא נמשכו אחר הנהגת משה רבינו ... הנהגה שהוריד להם לחם מן השמים. וכיון שמיאנו בכל זה, סילק משה רבינו עצמו מהנהגתם, והתחיל הנהגה ע"י הזקנים [שדרכם יבוא גם הבשר], הנהגה של דור באי הארץ, הדור שיאכלו לחם מן הארץ, ושיקיימו מצוות התלויות בארץ.

יוצא א"כ, שמשה רבינו היה צריך לאסוף שבעים זקנים; איך הוא יאסוף אותם?

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין יז, א} – ת"ר נאמר בתורה בענין אלדד ומידד: {במדבר יא-כו} וישארו שני אנשים במחנה. יש אומרים שהכוונה היא שבקלפי {קופסא} נשתיירו. שבשעה שאמר לו הקב"ה למשה: אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, אמר משה: כיצד אעשה? אם אברור ששה מכל שבט ושבט משנים עשר השבטים, יהיה מנין הזקנים שבעים ושנים, נמצאו שנים יתירים על מנין שבעים זקנים שנאמר לי; ואם אברור רק חמשה חמשה מכל שבט ושבט, הרי כאן בסכ"ה ששים זקנים, נמצאו עשרה חסרים ממנין השבעים; ואם אברור ששה משבט זה וחמשה משבט זה {כלומר, מעשרה שבטים אברור ששה מכל אחד, ומשני שבטים אברור חמשה חמשה, ובכך יהיה מנינם שבעים}, הריני מטיל קנאה בין השבטים. מה עשה משה? בירר ששה זקנים מכל שבט, והביא שבעים ושנים פיתקין {פתקאות}; על שבעים פתקים כתב "זקן", ושנים הנותרים הניח חלק. בללן את כל הפתקים יחד ונתנן בקלפי. אמר להם משה לשבעים ושנים הזקנים: בואו וטלו פיתקיכם. כל מי שעלה בידו פתק שכתוב עליו "זקן", אמר לו משה: כבר קידשך שמים. ומי שעלה בידו פתק חלק אמר לו: המקום לא חפץ בך להיות מן הסנהדרין.

מביא הספרי דעה נוספת, שאלדד ומידד כלל לא הלכו להוציא פתק;

כותב הספרי {פרשת בהעלותך} – ר' שמעון אומר: במחנה נשתיירו לפי שראו את משה שמברר לו הזקנים, אמרו: אין אנו כדי לגדולה זו. הלכו והטמינו את עצמם. אמר להם המקום, אתם מעטתם עצמכם, אני אגדל אתכם יותר מכולם בשבעים זקנים.

אבל כששרתה רוח הקודש על שבעים הזקנים, היא שרתה גם על אלדד ומידד ואז הם הוציאו מפייהם נבואה שלא היתה צריכה להיאמר – "משה מת ויהושע מכניס"; הנבואה הזאת היתה צריכה להישאר רק אצלם, כדי שיבינו למה הקב"ה בחר דוקא בשבעים זקנים;

ישנה נבואה של נביא, שחייבת להיאמר – אם נביא מתנבא ולא אומר את נבואתו, זה נקרא 'נביא שכובש נבואתו', והוא

שהוא ביטוי של חוסר נאמנות, שאינם מאמינים בו יתברך הדורש טובתם ושלומם של ישראל, והרי זה פגיעה בכבוד שמים וכמ"ש בזה"ק {ח"ג – גס"א, א} כביכול כיון דאפיקו על ארעא קדישא כאילו אפיקו עליה.

תירוץ נוסף שאומרים המפרשים, המרגלים דיברו גם כנגד הקב"ה ולא רק כנגד ארץ ישראל – ומכאן יש לנו קל וחומר;

אומרת הגמרא {מסכת סוטה לה, א} – אמר רבי חנינא בר פפא: דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה כי חזק הוא ממנו אל תקרי ממנו אלא ממנו כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם.

מכאן ודאי שיש לנו קל וחומר – ומה מרים ואהרן שדיברו במשה רבינו נענשו, על אחת כמה וכמה המרגלים שדיברו על הקב"ה – יענשו!

בספר דברי דוד, מצאתי דבר נפלא ש'מרחיב את הלב':

אומר הספר דברי דוד – כל מה שאירע כאן; מרים שדיברה לשון הרע ... המרגלים שהוציאו דיבת הארץ – הכל התחיל מארבע מילים שאמרו אלדד ומידד, ואז ממילא סדר הפרשיות הוא בסדר מעניין מאוד;

למה? בואו נחזור לפרשת שבוע שעבר:

בכ"ב בחודש אייר, עם ישראל חונים ורוצים שלום – לא רוצים יותר מן! – {יא, ו} ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו; אומר משה רבינו: {יא, יג} מאין לי בשר לתת לכל העם הזה?!

מסביר האור גדליה {פרשת בהעלותך} – ולכן אמר משה אל ה' "האנכי הרייתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו" וכו', "מאין לי בשר" וכו', פירוש, כי אם היה משה רבינו בבחינת אב ואם לכלל ישראל לא היה "נ"מ אם בנ"י נמשכים אחריו או לא כי צריך היה להשפיע להם את כל צרכיהם, אבל כיון שמשה רבינו אינו בבחינה זו, רק רבם ומנהיג שלהם הוא וא"כ בשלמא אם היו נמשכים אחריו, היה משה רבינו ממשיך להם את צרכיהם, וכמו שבא המן בזכות משה, אבל כיון שאין נמשכים אחרי הנהגתו, א"כ "מאין לי בשר", איני יכול להמשיך להם רצון זה שאינו לפי רוחי ומדריגת הנהגתי.

אמר משה רבינו: "הבשר לא יכל לבוא דרכי – כי אני רוחני והבשר גשמי; אני יכל לתת להם רק מן!"; שכן אומרת הגמרא {מסכת תענית, א} – שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, ואלו הן: משה ואהרן ומרים. וג' מתנות טובות ניתנו על ידם ואלו הן: באר וענן ומן; באר בזכות מרים, עמוד ענן בזכות אהרן, מן בזכות משה – כי היה מנותק מן החומר!

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

שואלים – למה נסמכה פרשת המרגלים לפרשת מרים?!

פשוט מאוד – היא נסמכה, כיון שזה הסדר הכרונולוגי של הדברים!

מספרת הגמרא (מסכת חגיגה ג, א) – **והא הנהו תרי אלמי דהוו בשבבותיה דרבי** והיו שני אילמים בשכנותו של רבי, והיו **בני בריתיה בני בְּתו דרבי יוחנן בן גודגדא ואמרי לה בני אחתיה דרבי יוחנן דכל אימת דהוה עייל רבי לבי מדרשא בכל פעם שהיה רבי נכנס לבית המדרש הוו עיילי ויתבי קמיהו היו נכנסים ויושבים לפניו ומניידי ברישייהו ומרחשין שפוותיהו והיו מנענעים בראשם והיו שפתותיהם רוחשות ובעי רבי רחמי עלייהו ואיתסו וביקש רבי רחמים עליהם ונתרפאו ואשתכח דהוו גמירי ונמצא שהיו יודעים הלכתא משניות וספרא הברייתות שעל חומש ויקרא וספרי הברייתות שעל חומשים במדבר דברים וכולה הש"ס ומוכח שהאילים יכל ללמוד.**

אומר הבן יהודע – **הנהו תרי אלמי**. שהיו גלגול אלדד ומידד, ונרמזו ב' אותיות של **אלדד** ושל **מידד** שבאותיות **אלמי**. ונ"ל הואיל וגילו נבואתם בדיבור בפיהם נעשו אלמי, והואיל והיה זה בעבור מרע"ה, לכך רפואתם היתה ע"י רבינו הקדוש שהיה בחינת מרע"ה, וגם ארז"ל מימות מרע"ה ועד רבי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד.

פרשת השבוע שלנו, עוסקת בשילוח המרגלים; שילוח המרגלים, הוא נושא מעניין מאוד. ליקטתי 'על קצה המזלג' רעיון שמביא **המלבי"ם**, ואיתו ננסה להבין את הקשר בין הפרשה להפטרה, ששניהם עוסקים בענין המרגלים; משה רבינו שלח י"ב מרגלים, ואילו יהושע שלח שני מרגלים – נעשה הקבלה ביניהם, וננסה להבין למה שלח משה י"ב מרגלים, לעומת יהושע ששלח רק שנים – דברים נפלאים שעוסק בהם **המלבי"ם**:

שאלה ראשונה ששואל המלבי"ם – למה שלח משה רבינו י"ב מרגלים; ממתי מצינו ששולחים י"ב מרגלים?

בסוף פרשת חוקת, אומרת התורה: (במדבר כא, לב) **וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגְלָא אֶת יַעֲזָר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר שָׁם; אֶת מִי הוּא שֶׁלַח? הַתּוֹרָה לֹא מְסַפֶּרֶת. מִרְגָּלִים זֶה דָּבָר סוּדִי. אֲבָל אִם נִפְתַּח תִּרְגוּם יוֹנָתָן בֶּן עוֹזִיָּאל, נִדְעָ מִי אֵלֶּה הֵיוּ;**

אומר התרגום יונתן בן עוזיאל – **וַיִּשְׁדַּר מֹשֶׁה יֵת כָּלֵב וַיֵּת פִּנְחָס ... כָּלֵב בֶּן יִפְוֵנָה וּפְנַחֵס!**

כאן, בפרשת השבוע, שולח משה רבינו י"ב מרגלים – לכל שבט נציג! – מה זה הדבר הזה?!

תארו לעצמכם, שהיו צריכים לשלוח לסוריה מרגלים; לכל עדה היה צריך להיות נציג; יגידו הפולנים שהם רוצים נציג ...

חייב מיתה. אבל אם זו נבואה שלא צריכה להיאמר, מזה קרה כל מה שאירע עם אלדד ומידד.

באותו זמן שאמרו אלדד ומידד את הנבואה "משה מת ויהושע מכניס", היה נוכח גרשום בן משה במקום; זאת אומרת שהוא הבין, שבעוד כמה ימים, הוא הולך להיות יתום – מבחינתו, 'אבא משה' עוד כמה ימים איננו!

(יא, כז) **וַיֵּרֶץ הַנַּעַר וַיַּגֵּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִידָד מִתְנַבְּאִים בְּמַחְנֵה: {כח} וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מִשְׁרַת מֹשֶׁה מִבְּחִירוֹ וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כִּלְאָם: {כט} וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הֲמִקְנָא אֶתְּהָ לִי וּמִי יִתֵּן כָּל עַם ה' נְבִיאִים כִּי יִתֵּן ה' אֶת רִחוֹ עֲלֵיהֶם.**

אומר המדרש (תנחומא פרשת צו, אות יג) – **וּמִנֵּין הָיְתָה יוֹדְעֵת מַרְיָם שֶׁפָּרַשׁ מֹשֶׁה מִן הָאִשָּׁה. רַבִּי נִתָּן אֹמֵר, מַרְיָם הָיְתָה בְּצַד צְפוּרָה כְּשֶׁאָמְרוּ לְמֹשֶׁה אֶלְדָּד וּמִידָד מִתְנַבְּאִים בְּמַחְנֵה (שם יא, כז). וְכִיּוֹן שֶׁשָּׁמְעָה צְפוּרָה, אָמְרָה, אוֹי לָהֶם לְנִשְׁוֹתֵיהֶם שֶׁל אֱלֹהִים. וּמֵאִיזָה זָמַן פָּרַשׁ מֹשֶׁה מִדֶּרֶךְ אֶרֶץ, אֲלֹא בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה בְּסִינֵי קֶדֶם מִתֵּן תּוֹרָה שֶׁיִּקְדָּשׁ אֶת הָעָם וַאֲמַר לָהֶם: לְשִׁלַּשֵּׁת יָמִים אֶל תִּגָּשׁוּ אֶל אִשָּׁה (שמות יט, טו), פָּרַשׁוּ הֵם מִנִּשְׁוֹתֵיהֶם וּפָרַשׁ מֹשֶׁה מֵאִשְׁתּוֹ. וְאַחֵר מִתֵּן תּוֹרָה אָמַר לִיה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֶךְ אָמַר לָהֶם, שׁוּבוּ לָכֶם לְאֶהֱלִיכֶם, וְאַתְּהָ פֹה עִמָּד עִמָּדִי (דברים ה, ל-לא), וְאַל תִּשׁוּבוּ לְדֶרֶךְ אֶרֶץ. וְכִשְׁאָמְרָה צְפוּרָה אוֹי לְנִשְׁוֹתֵיהֶן שֶׁל אֱלֹהִים, הֵן נִזְקָקִין לְנִבְאוּתָהּ שֶׁיְהִי פֹרֶשֶׁן מִנִּשְׁוֹתֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ בְּעֲלֵי הַיָּמִין.**

אם ככה, מרים לא ידעה שרק משה רבינו היה צריך לנהוג בפרישות; שבכל רגע היה צריך להיות מוכן לקבלת השכינה – את זה לא ידעה מרים. ולכן דיברה במשה: "אני נביאה – לא פרושה. אהרן אחי נביא – לא פרוש. מה פתאום משה פרוש?!", וזה היה הלשון הרע שדיברה במשה.

אם ככה יוצא, שהלשון הרע הגיעה מהנבואה שהתנבאו אלדד ומידד – "משה מת ויהושע מכניס"; גרשום שומע את הנבואה והולך לספר – מזה ציפורה אשת משה הוציאה את המשפט שלה – "אוי להם לנשותיהם של אלו" – מזה מרים דיברה לשון הרע וקיבלה צרעת!

מה עוד קרה, באותו רגע שהתנבאו אלדד ומידד?

עם ישראל שמעו, שמשה לא נכנס לארץ ישראל, אמרו: "אם ככה, אין יותר הנהגה של משה רבינו – נכנסים להנהגה של טבע!" – ולכן "שִׁלַּח לָךְ אֲנָשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת אֶרֶץ!"

יוצא שכל הבקשה של שילוח המרגלים, מגיע מאותה נבואה של אלדד ומידד! – אם הם לא היו מוציאים את הנבואה הזאת החוצה, מרים לא היתה מדברת לשון הרע. ואם לא היתה מרים מדברת לשון הרע, גם לא היו מבקשים מרגלים!

אומרת התורה: {יג, טז} אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ ויקרא משה להושע בן נון יהושע.

כותב רש"י – ויקרא משה להושע וגו'. התפלל עליו, יה ישיעך מעצת מרגלים.

נשאלת השאלה – בשליחות הזאת, לא מוזכרת המילה 'ריגול'. אם ככה, מדוע מכנה אותם משה רבינו בשם 'מרגלים'?

שאלה נוספת שעומדים עליה רבותינו:

כתוב ששלח משה רבינו את הקב"ה, האם לשלוח מרגלים. אמר לו הקב"ה: "אני אומר לך שלא צריך. אבל אם הם מבקשים – תשלח";

בא ה' יוסף, לר' יוסף צרפתי, ואומר – רבותי, סדר הפרשה איננו נכון!

למה לא נכון?

כי אם נפתח פסוק בספר דברים; אומרת התורה: {א, כב} ותקרבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וגו' – מכאן יוצא, שהעם יזם את שילוח המרגלים; אמר משה רבינו: {שם כג} ויטיב בעיני הדבר ואקח מכם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט.

יוצא שהעם יזם את ענין שילוח המרגלים; העם פנה למשה – משה פנה לקב"ה – הקב"ה אמר לו שלא צריך "אבל אם הם רוצים – תשלח" – והוא שלח!

יוצא, שהפרשה שלנו, שמתחילה {יג, ב} שלח לך אנשים ויחפרו, מדלגת על שני שלבים שקדמו לאירוע הזה; קודם כל העם יזם את הענין, שנאמר "ותקרבון אלי כלכם"; הרעיון מצא חן בעיני משה רבינו; הוא שאל את הקב"ה, שמצדו אמר שלא צריך, אבל הסכים לבקשתם לשלוח – אם ככה, הפרשה שלנו מתחילה רק מהשלב השלישי;

נשאלת השאלה – מדוע מעלימה התורה, את שני השלבים הראשונים?

לאחר מקבץ השאלות הזה, בואו נעבור להפטרה בפרשת השבוע, מספר יהושע:

אומר הנביא: {יהושע ב, א} וישלח יהושע בן נון מן השטים שנים אנשים מרגלים חרש לאמר לנו ראו את הארץ ואת יריחו וילכו ויבאו בית אשה זונה ושמה רחב וישכבו שמה.

¹ בשונה ממה ששלח משה רבינו לרגל את יעזר, ששם נאמר 'מרגלים'; גם אצל יוסף, כאשר באו האחים למצרים, מה אמר להם יוסף? {בראשית מב, ט} מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם.

וההונגרים ... המרוקאים ... הפרסים ... הגרוזינים – מה זה, מוציאים מיניבוס לריגול? ☺

בנוסף, שבת לוי שלא היתה לו נחלה בארץ, לא היה צריך מרגל; מה הקשר בין מרגל, ובין נחלה בארץ?

שאלה נוספת ששואל המלבי"ם – מדוע מפרסמת התורה את שמות המרגלים; {יג, יד} ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן זכור: {ה} למטה שמעון שפט בן חורי: {ו} למטה יהודה כלב בן יפנה ... בשביל מה לספר את השמות שלהם?

{יג, ג} כלם אנשים ראשי בני ישראל המה;

יש דעות בחז"ל שהיו שרי אלפים; יש שסוברים שהיו שרי מאות;

כותב בעל הטורים – ראשי בני ישראל המה. המה עולה נ' מלמד שהיו שרי נון.

שואל המלבי"ם – בשביל מה צריך לקחת את המובחרים שבעם, כדי לרגל?

שאלה נוספת;

אומרת התורה: {יג, כ} והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים.

נשאלת השאלה – מה פתאום אומר להם משה, להביא מזכרות – בשביל מה צריך להביא פירות?! בעוד שלושה ימים יחזרו המרגלים – יאמרו שהארץ טובה ויכנסו לארץ ישראל!

מתי מביאים מזכרת? אם בן אדם נוסע לסין, והוא יודע שהוא לא יחזור לשם בתקופה הקרובה – אז מה הוא עושה? קונה איזו מזכרת ותולה על המקרה! – אבל כאן, בעוד שלשה ימים גם ככה הם יחזרו לשם, אז בשביל מה להביא פירות משם?!

שאלה נוספת ששואל המלבי"ם;

באף מקום בפרשה, לא כתוב שאותם שליחים שנשלחו לתור את הארץ היו מרגלים; נאמר רק {יג, ב} שלח לך אנשים ויחפרו את ארץ כנען וגו'; בספר דברים נאמר {א, כב} ותקרבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וגו'; פה כתוב 'ויחפרו' ושם כתוב 'ויחפרו' – בשום מקום לא מוזכרת המילה 'ריגול', על אותם אנשים ששלח משה רבינו.

היחיד שקורא להם מרגלים, הוא משה רבינו – איפה?

אני רוצה לשאול – כמה חרבות הניפו על האויבים, כאשר בא יהושע לכבוש את יריחו ???

יריחו לא נכבשה עם חרבות, אלא בעזרת שופרות;

אומר הנביא: {ו, ב} ויאמר ה' אל יהושע ראה נתתי בידך את יריחו ואת מלכה גבורי החיל: {ג} וסבתם את העיר כל אנשי המלחמה הקיף את העיר פעם אחת כה תעשה ששת ימים: {ד} ושבעה כהנים ישאו שבעה שופרות היובלים לפני הארון וביום השביעי תסבבו את העיר שבע פעמים והכהנים יתקעו בשופרות: {ה} והיה במשך בקרן היובל קשמעכם את קול השופר יריעו כל העם תרועה גדולה ונפלה חומת העיר תחתיה ועלו העם איש נגדו.

אם הקב"ה אומר לך, שאת יריחו כובשים עם שופרות – למה אתה שולח מרגלים ???

דבר נוסף:

"וישלח יהושע בן נון מן השטים שנים אנשים מרגלים חרש"; מה פירוש 'חרש' ?

כותב הרד"ק – חרש לאמור. הזהירם שילכו בשתיקה הולכים כחרשים שלא ירגשו בהם.

כותב הגאון מוילנא – שלח אותם בשתיקה, שהיה מתיירא שלא יכשלו כראשונים.

אם כן, יהושע עושה את הכל בשקט – הוא כנראה למד את הלקח מהמרגלים ששלח משה, שהכל היה בצרמוניה; את מי הוא שולח ?

את כלב בן יפונה, ואת פנחס; כלב בן יפונה, כנראה שלא היה לו למי לדווח, כי אשתו – מרים, כבר נפטרה בחודש ניסן קודם; פנחס היה נשוי וכנראה שהיה צריך לדווח לאשתו, למרות שזו לא ראייה;

לפני כמה שבועות, הלכתי לנחם ידיד קרוב שאביו נפטר; שאלתי אותו, מה אבא שלו היה עושה בחיים, אז הוא סיפר לי: "תתפלא לשמוע – אבא שלי היה איש צבא קבע; מעולם לא ידענו, שאבא שלנו עבד בשב"כ במשך 35 שנה! – לא אנחנו – הילדים, ולא אמא! ידענו שהוא רק בקבע; ברגע שהוא פרש מהקבע בגלל הגיל, הוא המשיך לעבוד בשב"כ, ואמר לנו שהוא עובר לעבוד בשופרסל; היה לו תג עבודה של שופרסל, והיינו מקבלים הביתה גם מכתבים משופרסל – ואבא המשיך לעבוד בשב"כ;

כשאבא הגיע לגיל שצריך לצאת לפנסיה, הזמינו אותנו למסיבה ב'בור'; כל מי שהתכוון להגיע למסיבה, היה צריך

סביב הפסוק הזה, אפשר לרכז לפחות שלושים שאלות שמצאתי במפרשי הנ"ך; נעמוד רק על כמה שאלות מרכזיות:

שאלה ראשונה – מה פירוש "וישלח יהושע בן נון מן השטים"; איך שולח יהושע מרגלים, מבלי לשאול את הקב"ה; הרי כבר ידע יהושע, מה קרה עם אותם מרגלים שהוציאו דיבת הארץ רעה?

שאלה נוספת – מדוע מזכיר הנביא את שם אביו של יהושע – "וישלח יהושע בן נון"?

בתחילת הספר, אומר הנביא: {א, א} והיה אחרי מות משה עבד ה' ויאמר ה' אל יהושע בן נון משרת משה לאמר: {ב} משה עבדי מת ... יהושע נהיה המנהיג, ומכאן הכל מתחיל – {י} ויצו יהושע את שטרי העם לאמר... {יב} ולראובני ולגדי ולחצי שבט המנשה אמר יהושע לאמר – יהושע נקרא רק בשמו הפרטי; פתאום בפרק ב', מזכיר הנביא לחזור ולהזכיר שוב פעם את שם אביו – "וישלח יהושע בן נון" – בשביל מה לחזור פעם נוספת, זה הרי לא ספר חדש שצריך להזכיר את שמו מחדש ?

שאלה נוספת – "וישלח יהושע בן נון מן השטים"; מה זה משנה, מאיפה הוא שלח את האנשים ?

אתה קורא: "צה"ל תקף בסיסים בעזה" – משנה לך מאיפה יצאו המטוסים; אם יצאו מתל נוף, או מבסיס חצרים – מה זה משנה !?

ועוד יש להקשות: קודם היה לו לומר מה הוא שלח, ורק אח"כ את תחנת המוצא – "וישלח יהושע בן נון שנים אנשים מרגלים חרש מן השטים" – לכאורה, זה הסדר שהיה צריך להיות כתוב! – מדוע נכתבה תחנת המוצא, לפני שנכתב בכלל מה הוא שלח – "וישלח יהושע בן נון מן השטים שנים אנשים מרגלים חרש"?

שאלה נוספת שהיינו רוצים לברר:

אומר הקב"ה ליהושע: {יהושע א, ה} לא יתיצב איש לפניך כל ימי חיך כאשר הייתי עם משה אהיה עמך לא ארפך ולא אעזבך: {ו} חזק ואמץ כי אתה תנחיל את העם הזה את הארץ אשר נשבעתי לאבותם לתת להם: {ז} רק חזק ואמץ מאד לשמר לעשות ככל התורה אשר צוך משה עבדי... {ט} הלוא צויתך חזק ואמץ אל תערץ ואל תחת כי עמך ה' אלהיך בכל אשר תלך – "אין לך ממה לפחד!"

נשאלת השאלה – אם הקב"ה אומר לך שאין לך ממה לדאוג, למה אתה שולח מרגלים ???

יאמר האומר – "צריך לעשות השתדלות!"

מדברים; א"כ, מה אכפת להם מה הם מוכרים – אם מוכרים
מני סדקית, או כפתורים או בננות? ! © - תאמר להם שימכרו
כל מיני דברים, על מנת שישמעו מה האנשים מדברים –
למה הדגש הוא, דוקא על כלי חרס?

מכאן הייתי רוצה להיכנס לעניין נוסף:

המלבי"ם פותח את ביאורו, בפרשת שילוח המרגלים ע"י
יהושע, ושואל שאלה – איך שלח יהושע מרגלים, לאחר
שראה את הרוע שנמשך מהשליחות בימי משה?

אני רוצה לשאול שאלה נוספת, וממנה להתחיל לסגור את
הקצוות:

אותם שני מרגלים – קלב ופנחס – מגיעים ליריחו ונכנסים
לגור אצל אישה אחת, ששמה רחב; לכאורה, המילה
שכתובה עליה בפסוק, אינה נאה בלשון המעטה.

אומר רש"י – **אשה זונה**. תרגם יהונתן: פונדקיתא, מוכרת
מיני מזונות.

כותב הספרי {בהעלותך} – ר' יהודה אומר: ארבעה שמות
של גנאי היה לה, נקרא שמה רחב הזונה כשמה, ד"א רחב
הזונה שהיתה מזנה עם בני המדינה מבפנים ועם
הליסטים מבחוץ, שנאמר "כי ביתה בקיר החומה ובחומה
היא יושבת", ד"א רחב הזונה שהיתה מארץ כנען ולא היה
בארץ כנען בני אדם רעים וקשים מהם, ד"א רחב הזונה
שהיתה מאנשי יריחו מאותן שכתוב בהן כלייה, שנאמר
"**החרם תחרימם**" {דברים כ, יז}.

בהמשך הדברים, כותב רש"י {שם ו, כג} שכלב ופנחס היו
צריכים להישמר כמלאכים, כדי לא לחטוא עם רחב. עד כדי
כך, שחז"ל אומרים {מגילה טו, א} – שהיא היתה אחת מארבע
הנשים היפות בתבל; **תנו רבנן ארבע נשים יפיפיות היו
בעולם: שרה ואביגיל רחב ואסתר**; ועוד אומרת הגמרא
{מסכת תענית ה, ב} – **א"ר יצחק: כל האומר רחב רחב מיד
נקרי מקבל טומאה** [קרי];

אם ככה, נשאלת השאלה – מה פתאום הם נכנסו לבית
הזה???

יאמר האומר: "הם לא ידעו, שהבית הזה הוא בית של אישה
מופקרת – הם חשבו שזו אכסניה כשרה למהדרין!"

אומר המלבי"ם – לא נכון – הם נכנסו לשם בידועין!

מאיפה אנחנו יודעים?

אומרת הגמרא {מסכת זבחים קט"ז, ב} – **דאמר מר: אין לך
כל שר ונגיד שלא בא על רחב הזונה. אמרו בת י' שנים
היתה כשיצאו ישראל ממצרים, וזנתה כל מ' שנה שהיו**

למלא פרטים 'איפה הוא עובד', 'מה הוא עושה' 'כמה ילדים'
וכו';

יום אחד 'נפל לנו האסימון' – אבא, כל השאלון הזה
לשופרסל – מה זה משנה להם כל הפרטים האלה?! אז
בהתחלה הוא אמר, שהם רוצים לתת מתנות לפי מס'
הילדים וכו'. בקיצור, אחרי כמה זמן אמר לו אחד האחים:
'אבא תפסיק, מה אתה עובד עלינו – זה נשמע מוזר כל
הסיפורים שאתה אומר לנו!', ואז הוא אמר: 'זה סניף של
שופרסל, שנמצא בבור בקריה'! ... רק כשהגיע אבא לגיל
זיקנה, זו היתה הפעם הראשונה, שבה הוא גילה לנו שהוא
היה עובד בשב"כ!";

אם ככה, יהושע שולח את המרגלים 'חרש' – אף אחד לא
יודע ולא שומע!

אומר האזנים לתורה {הערות להפטרה} – **וישלח יהושע...**
שנים אנשים מרגלים חרש. דרך כל מרגל להסתיר את
זהותו מטרתו, כי בנפשו הוא. ואם יודע לאויב, שהוא בא
לרגל, אחת דתו להמית. ולמה, איפוא, הוסיף הכתוב אל
'מרגלים' – 'חרש' דבר המובן מאליו?

וי"ל שבא בזה להודיע, שגם עצם משלוח המרגלים היה
"חרש", "סוד צבאי", אפילו למחנה ישראל ולפיכך מצינו,
שהכריז יהושע בקרב המחנה: "הכינו לכם צידה כי בעוד ג'
ימים אתם עוברים את הירדן" {יהושע ב} ולא שאלו אותו, הלא
שלחת לרגל את הארץ, נחכה עד שישובו המרגלים ונשמע
מה בפיהם, אלא שלא ידע איש, שיהושע שלח מרגלים. וגם
בשובם נאמר: "ויבאו אל יהושע בן נון ויספרו לו... ויאמרו אל
יהושע". ולא השתתף עם שר הצבא איש מבני ישראל, לא
בשילוח המרגלים ולא בשעת מסירת "המצאות אותם".
ומפני שנכשלו בימי משה, שכל העם לשבטיו שלח מרגלים
ושמע אח"כ מהם את התוצאות, ששמשו סיבה לדבה ולמרד
– לפיכך לא התערב עוד העם בימי יהושע בענין המרגלים,
ואפילו במחנה ישראל היה הכל "חרש", בין בהליכתם ובין
בחזירתם.

אומר המדרש {ילקוט שמעוני, יהושע, רמז ז} – **מהו חרש
לאמר, ר' יהודה אומר: כלי נגרות היו בידם כנגרין², ר'
נחמיה אומר: עשו עצמם קדרין והיו צועקים ואומרים הרי
קדרות, מי שירצה יבא ויקנה למה שלא ירגיש בהם אדם,
רש"א: כמשמעו, א"ל עשו עצמכם חרשים אתם עומדים
על אופיה** [דרכם ומנהגם] **שלהם** יחשבו שאתם חרשים, וכך
ידברו לידכם דברים שמפחדים לומר בציבור.

נשאלת השאלה – למאן דאמר 'עשו עצמם קדרין' – הרי כל
היעוד של זה היה, שימכרו דברים כדי שישמעו מה האנשים

² **ברוך שאמר:** איך יכולים להיות נגרים, תוך שלושה ימים – שהרי
יהושע אמר, שתוך שלושה ימים נכנסים לארץ!?

ישראל במדבר. אחר נ' שנה נתגיירה אמרה: יהא מחול לי בשכר חבל חלון ופשתים.

נשאלת השאלה – אם הם ידעו שהבית הזה מלא תועבה, אז למה בכל זאת הם נכנסו לשם ???

אומר המלבי"ם – מסיבה פשוטה מאוד;

מיד לאחר שהם נכנסו, נאמר בנביא {יהושע ב, ב} **וַיֹּאמֶר לְמַלְךְ יִרְיָחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אֲנִישִׁים בָּאוּ הֵנָּה הַלֵּילָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחַפֵּר אֶת הָאָרֶץ** – רק נכנסו – מיד הגיעו שליחים מהמלך: "מרגלים הגיעו!"³

ידעו כל העולם שאלוהיהם של אלו שונא זימה – הם ידעו שעם ישראל גדור בעריות – "יבואו שני שליחים מארץ ישראל ויכנסו לבית של פריצות! בטוח שהם לא יהודים!!!"

באים המפרשים על המלבי"ם, ואומרים – זה לא כ"כ פשוט – ומביאים לכך ראיה;

מספרת הגמרא {מסכת עבודה זרה יח, א-ב} – **דאמר ר' יוחנן: פעם אחת היתה בתו של רבי חנינא מהלכת לפני גדולי רומי. אמרו זה לזה: כמה נאות פסיעותיה של ריבה** [נערה] זו! כששמעה את דבריהם, מיד דקדקה בפסיעותיה שיהיו נאות עוד יותר. והיינו דאמר ר' שמעון בן לקיש: מאי דכתיב {תהילים מט-ו} **עון עקבי יסבני? הכוונה היא שעונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה כגון דקדוק בפסיעות, מסובין לו לעתיד ליום הדין** ... לאחר שנפטר ר' יוסי בן קיסמא, הלכו כל גדולי רומא לקבורתו. לאחר שחזרו מהלווייתו, **מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון, שהיה יושב ועוסק בתורה, ומקהיל קהלות ברבים** כדי ללמדם וספר תורה מונח לו בחיקו מתעלם מגזירת המלכות. הביאוהו וכרכוהו בספר תורה, והקיפוהו בחבילי זמורות {ענפים} והציתו בהן את האור. והביאו ספוגין של צמר, ושראום במים והניחום על לבו של רבי חנינא, כדי שלא תצא נשמתו במהרה. אמרה לו בתו: אבא! וכי ראוי שאראך בכך? אמר לה: אילמלי אני נשרפתי לבדי, היה הדבר קשה לי. עכשיו שאני נשרף וס"ת עמי, מי שמבקש לפרוע את עלבונו של ס"ת הוא יבקש לפרוע גם את עלבוני. ובעלות להב האש, אמרו לו תלמידיו: רבי, מה אתה רואה? אמר להן: גליון [גוליון] נשרפין ואותיות פורחות! אמרו לו תלמידיו: אף אתה פתח פירך, ותכנס [בך] האש ותצא נשמתך מהרה ולא תתייטר. אמר להן ר' חנינא: **מוטב שיטלנה את נשמתו מי שנתנה לי, היינו הקב"ה, ואל יחבל הוא בעצמו** כלומר, ולא אחבל אני בעצמי שלא אהיה מאבד עצמי לדעת. כשהמשיכה האש לבעור ורבי חנינא עדיין לא מת, אמר לו קלצטונירי הרומאי שהיה ממונה על שריפתו: רבי, אם

³ **ברוך שאמר:** אומרים המפרשים, המרגלים ששלח משה רבינו הלכו ארבעים יום – ולא נתפסו. הם רק נכנסו – מיד מגיע שליח ממלך יריחו!

אני מרבה בשלהבת ונטל ומסיר את הספוגין של צמר מעל לבך כדי לזרז את מיתתך שלא תתייטר, האם אתה מביאני לחיי העולם הבא? אמר לו רבי חנינא: הן. אמר לו אותו רומאי: השבע לי על כך. ונשבע לו. מיד הרבה הממונה הרומאי בשלהבת ונטל את הספוגין של צמר מעל לבו של רבי חנינא, ויצאה נשמתו במהרה. אף הוא [הממונה הרומאי] קפץ ונפל לתוך האור ונשרף. יצאה בת קול ואמרה: רבי חנינא בן תרדיון וקלצטונירי מזומנין הן לחיי העולם הבא. בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בשעה אחת כדוגמת הממונה הרומאי, ויש קונה עולמו בכמה שנים של עבודת ה' או של יסורים. ברוריא דביתוהו אשתו דר' מאיר, ברתיא בתו דר' חנינא בן תרדיון הואי (היתה). לאחר מה שקרה, אמרה לו לרבי מאיר: זילא בי מלתא דיתבא אחתאי בקובה של זונות חרפה היא לי שאחותי יושבת באהל של זונות. התוכל להצילה? **שקל תרַקבא דדינרי ואזל** נטל רבי מאיר תרַקב {שלושה קבים} דינרי זהב, והלך לבית הבושת שבו היתה אחות אשתו. אמר לעצמו: אי לא איתעביד בה איסורא מיתעביד ניסא אם לא נעשה בה איסור, היינו, אם עדיין לא זינתה, יעשה לה נס ואצליח לשחררה. אי עבדה איסורא לא איתעביד לה ניסא אולם אם עברה על איסור {זנות} לא יעשה לה נס. לפיכך הלך רבי מאיר לברר את מצבה לפני שניסה לשחררה. אזל נקט נפשיה כחד פרשא הלך והתלבש כפרש רומאי, ונכנס לבית הבושת. אמר לה [לאחות אשתו]: **השמיעני התרצי לי. אמרה ליה: דשתנא אנא** נידה אני. אמר לה: מתרחנא מרתחא אמתיך לך עד שיפסוק דם וסתך. אמרה לו: **נפישין טובא (ואיכא טובא הכא) דשפירן מינאי** יש פה נערות רבות שהן יפות ממני! משמעה רבי מאיר את דבריה, אמר לעצמו: שמע מינה לא עבדה איסורא מדבריה משמע שהיא לא עברה שום איסור, ושמרה על עצמה אפילו במקום טמא זה, שכן נראה, שכל דאתי אמרה ליה הכי כל מי שבא לבית הבושת ותובע אותה, ודאי כך היא אומרת לו – כמו שאמרה לי. אזל לגבי שומר דידה הלך רבי מאיר אל השומר שלה וא"ל: הבה ניהלה תן לי את הנערה, שאני רוצה לקחתה מכאן! אמר ליה השומר: מיסתפינא ממלכותא מפחד אני מהמלכות. אמר ליה רבי מאיר: **שקול תרַקבא דדינרא** קח תרַקב של דינרים, פלגא פלח ופלגא להוי לך בחצי מהם תשחד את השלטונות, והחצי השני יהיה לך. א"ל השומר: וכי שלמי מאי איעביד וכשיגמרו הדינרים, מה אעשה? מהיכן אשלם את השוחד? א"ל רבי מאיר: אימא אמור: **'אלהא דמאיר ענני!'** ומתצלל ואתה ניצל. א"ל השומר לרבי מאיר: ומי יימר דהכי איכא ומי אמר שאכן כך הוא, שבאמת אנצל ע"י תפילה זו? [א"ל רבי מאיר: השתא חזית כעת תראה] הוו הנהו כלבי דהוו קא אכלי אינשי היו שם אותם כלבים שהיו אוכלים בני אדם – בשפתינו 'אֶמְקַטְטִים' © **שקל קלא שְדא בְהו** נטל השומר גוש עפר וזרק עליהם, הוו קאתו למיכיליה באו הכלבים להתנפל עליו ולאוכלו, אמר, **'אלהא דמאיר ענני!'** מיד שְבָקוּהו עזבוהו הכלבים. בכך השתכנע השומר שאכן יש בידו דרך להינצל, ויהבה ליה ומסר את גיסתו של רבי מאיר לידיו. לסוף אשתמע מילתא בי מלכא

אומר המדרש {במדבר רבה, פרשה טז, אות א} – שֶׁאֵין לָךְ חֶבֶב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁלִּיחַ שְׁמִשְׁתַּלַּח לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וְנוֹתֵן נַפְשׁוֹ כְּדִי שִׁיַּצֵּלח בְּשִׁלְחוֹתוֹ, וְאֵין לָךְ בְּנֵי אָדָם שֶׁנִּשְׁתַּלְּחוּ לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וְנוֹתֵנִין נַפְשָׁם לְהַצִּילח בְּשִׁלְחוֹתָן כְּאוֹתָם שְׁנִים שֶׁשָּׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון, שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע ב, א): וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מִן הַשְּׂטִימִים שְׁנִים, מִי הָיוּ, שְׁנֵי רְבוֹתֵינוּ אֵלּוּ פִּינְחָס וְכָלֵב, וְהָלְכוּ וְנָתְנוּ נַפְשָׁם וְהַצִּילְחוּ בְּשִׁלְחוֹתָן... (יהושע ב, א): וַיִּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית אִשָּׁה זֹנָה וְשָׁמָּה רָחַב וַיִּשְׁכְּבוּ שָׁמָּה, עֲמֵדָה וְקִבְלָן, וְהִרְגִּישׁ בָּהֶן מֶלֶךְ יִרְחוֹ וְשָׁמַע שָׁבָאוּ לְחַפֵּר אֶת הָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע ב, ב): וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יִרְחוֹ לֵאמֹר, כִּיֹּן שֶׁהָלְכוּ לְבִקְשָׁם, מָה עָשִׂיתָ רָחַב, נִטְלָה אוֹתָם לְהַטְמִינָם, אָמַר לָהּ פִּינְחָס אָנִי כֹהֵן וְהַכְהֵנִים נִמְשְׁלוּ לְמַלְאָכִים, שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ב, ז): כִּי שָׁפַתִּי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַּעַת וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מִלֶּאכָה ה' צָבָאוֹת הוּא, וְהַמִּלֶּאכָה מִבְּקֵשׁ נִרְאָה מִבְּקֵשׁ אֵינוֹ נִרְאָה – "אִמַּר לָהּ פִּנְחָס: "אִם כֹּכָה, אוֹתִי אֵת לֹא צָרִיכָה לְהַחֲבִיא. תַּחֲבִיאִי אֵת חֶבֶר שְׁלִי כָּלֵב – לְפִיכֶךְ אָמַר לָהּ פִּינְחָס אָנִי כֹהֵן וְאֵינִי צָרִיךְ לְהַטְמִין, הַטְמִינִי לְכָלֵב חֶבְרִי וְאֵנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ וְאֵינִי רֹאשׁ אוֹתִי, וְכֹן עָשִׂיתָ, שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע ב, ד): וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנָם אֵין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא (יהושע ב, ד): וַתַּצְפֵּנָם, הֲרִי שְׁלֹא הַטְמִינָה לְפִינְחָס אֶלָּא לְכָלֵב.

אני לא מבין, מה החגיגה הגדולה שהמדרש מתפעל משני האנשים האלה – מה הם כבר עשו; נכנסו לבית של רחב, יצאו החוצה, ברחו להר – היו שם שלושה ימים וחזרו הביתה! יהושע אמר להם: "לכו לרעות את יריחו ואת הארץ" – הם לא רעו – לא את יריחו ולא את הארץ! – ממה ההתפעלות הגדולה???

לאחר מקבץ השאלות הזה, נוכל לגשת לביאורו של **המלבי"ם** ובע"ה תהיה לנו כאן הבנה נפלאה, בענין השליחות של אותם המרגלים:

אומר **המלבי"ם** – יש הבדל בין לתור ובין לרגל; האדם שהולך לתור, מחפש את הטוב;

התיירים [מלשון תרים] לא באים לראות את דימונה, וגם לא את חירייה – הם באים לראות אתרים יפים; מראים להם את ארץ ישראל; קיסריה ... טבריה ... עכו ... ואפילו בבני ברק, יש כבר מה לראות © - אז מראים להם אתרים יפים. מצד שני, אתה לא תראה לתיירים בסיסי צבא – כי זה לא מעניין אותם!

המרגלים, אומר **המלבי"ם**, בדיוק להיפך – באים לראות את הרע שבארץ!

את המרגלים שולח שר הצבא, ואף אחד לא יודע את שמם או את מקום שליחותם – מלבדו; ומה התפקיד שלהם? לדווח את כל הדברים הרעים – "ראינו את כל מצבורי הנשק

לבסוף נשמע הדבר בבית המושל. **אתיוה** הביאו את השומר למשפט, ולאחר שהאשימו אותו בשיחורור אסירת מלכות נגד החוק, **אסקוה לזקיפה** העלוהו לגרדום לתלותו. **אמר: 'אלהא דמאיר ענני!'** התרחש נס, ולא הצליחו לתלותו. **אחתוה** הורידוהו מהגרדום ו**אמרו ליה, מאי האי** מה זה שאין אנו מצליחים לתלותך? **אמר להו: הכי הוה מעשה** כך היה המעשה, וסיפר להם מה שאירע בינו לבין רבי מאיר. **אתו חקקו לדמותיה דר' מאיר אפיתחא דרומי** באו הרומאים, וחקקו את דמותו של רבי מאיר על שערי העיר רומי. **אמרי ואמרו, כלומר, הכריזו: כל דחזי לפרצופא הדין לייתיה** כל מי שראה את בעל הפנים הללו יביאהו לרשויות! **יומא חדא חזיוהי רהט אבתריה** יום אחד ראוהו הרומאים ורדפו אחריו. **רהט מקמיייהו על לבי זונות** ברח רבי מאיר מפניהם ונכנס לבית זונות. **איכא דאמרי בשולי עובדי כוכבים חזא** יש אומרים שלא כך היה המעשה, אלא שבאותו רגע ראה לפניו תבשיל של עובדי כוכבים שאסור באכילה. **טמש בהא ומתק בהא** הטביל אחת מאצבעותיו בתבשיל ומצץ באצבע אחרת. **איכא דאמרי אתא אליהו אדמי להו כזונה** ויש אומרים גירסה שלישית על מה שקרה, שבא אליהו הנביא, ונדמה לרופאים כזונה, **כְּרַכְתִּיה** והיא חיבקה את רבי מאיר. **אמרי אמרו הרומאים: חס ושלום!** לא יתכן שזה רבי מאיר! **אי ר' מאיר הוה לא הוה עביד הכי** שאילו היה זה רבי מאיר, לא היה עושה כן. וכך ניצל מהם.

עפ"י דברי הגמרא, **אומרים המפרשים** – יוצא, שכדי להציל את עצמו, נכנס ר' מאיר למקום עבירה; למאן דאמר נכנס לבית זונות – כך, אותו הדבר, עשו כלב ופנחס – אעפ"י שידעו שזה בית של תועבות, נכנסו בתוכו – למה? כי ידעו שיגידו האנשים "אלוהיהם של אלו שונא זימה – לא יכל להיות שהם מבני ישראל!" – ובכך הצילו את עצמם!

אם אלה הם פני הדברים, הייתי רוצה לגשת לעוד פסוק אחד וממנו להתחיל לסגור קצוות:

אומר הנביא: {ב, ג} וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יִרְחוֹ אֶל רָחַב לֵאמֹר הוֹצִיאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֶיךָ אֲשֶׁר בָּאוּ לְבֵיתְךָ כִּי לְחַפֵּר אֵת כָּל הָאָרֶץ בָּאוּ: {ד} וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנָם וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאֵין הֵמָּה.

כותב **האלישר הקדוש** – וַתַּצְפֵּנָם לשון יחיד, כי עשתה בערמה להצפין ולכסות הענין לכל ישיתו לב אל המרגלים אשר היו אז לפניו, ע"כ תפסה אותם בידים לפני שולחי המלך וזהו וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנָם את הענין בזה ותאמר "כֵּן בָּאוּ אֵלַי" וכו' לומר האם שני אנשים בלבד באים לביתי שאדרוש מאין המה, הלא כן כאשר באו אותם האנשים באו אלי האנשים האלה אשר לפניכם ולא ידעתי מאין המה וכאשר לא ידעתי מאין באלה, כן לא ידעתי גם במרגלים כי אדרבא, מהם לוקחת ראייה למרגלים.

כי אם היו שולחים את הפשוטים שבהם, אף אחד לא היה שומע בקולם – "אתה לא מבין בכלום – מי אתה בכלל?!" אבל אם שולחים את המובחרים שבהם – ודאי שהם יקשיבו בקולם!

זה מה שנאמר {דברים א, כב} וּתְקַרְבוּ אֵלַי כָּלְכֶם וְתֹאמְרוּ נִשְׁלַחְהָ אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וְגו' – למה? "אנחנו רוצים לראות, איפה אנחנו הולכים לגור!" – {כג} וַיִּטֵּב בְּעֵינֵי הַדָּבָר – "למה לא – תלכו ותראו – הכל בסדר גמור!" ; אומר הקב"ה – "לא צריך, יהיה גורל! אבל אם אתם רוצים לראות – תלכו לראות!" ;

אמר הקב"ה למשה: "אבל תדע לך, יש סכנה גדולה שיהפכו את ענין התיור לריגול! – פתאום הם ישנו את הסטטוס שלהם ויהפכו להיות מרגלים – ומזה יכולה לצאת בעיה גדולה!" .

אומר המלבי"ם – המרגל נשלח ע"י שר הצבא; אף אחד לא יודע מי הוא. לאחר השליחות, הוא חוזר לשר הצבא ולא לעם. וזה בדיוק מה שקרה;

הם הלכו לרגל את הארץ – לראות את הטוב שבארץ, שנאמר "וַיָּתְרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן"; הם תרו את הארץ... הסתובבו בה – הכל היה בסדר גמור! ; אז איפה היתה הבעיה?

אומרת התורה: {דברים א, כד} וַיִּפְנוּ וַיַּעֲלוּ הָהָרָה וַיָּבֹאוּ עַד נַחַל אֲשַׁכַּל וַיִּרְגְּלוּ אֹתָהּ;

אמרו המרגלים: "עד עכשיו תרנו את הארץ – כל אחד בחר את החלק שלו. מעכשיו – אנחנו נעשים מרגלים!" – מאותו הרגע, הם התחילו לראות דברים שלא היו קשורים לשליחות שלהם; אם זה לא קשור אליהם, הם התחילו לדבר כנגד ארץ ישראל ולהוציא דיבת הארץ רעה!

עפ"י זה, נוכל להבין את הפסוק: {יג, טז} אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן נּוּן יְהוֹשֻׁעַ.

כותב רש"י – ויקרא משה להושע וגו'. התפלל עליו, יה יושיעך מעצת מרגלים.

נשאלת השאלה – למה לא אמר לו משה "יה יושיעך מעצת התרים"?

כי כל זמן שהם הלכו לתור – זה בסדר גמור; אבל כששינו את הסטטוס שלהם, מתרים למרגלים – אז "יה יושיעך מעצת מרגלים".

שימו לב, עד כמה הדברים מדוקדקים:

... את כל הביצורים ... יש להם כימי, גרעיני ... – כל המידע הזה, מגיע ממרגלים! ; מרגל לא ישלח לשב"כ – "תשמע, יש כאן מפלי מים משגעים – כדאי לכם לבוא!"; מרגל הולך לבדוק, את כל הנקודות האסטרטגיות של אותה מדינה.

את התרים לא שולח ראש הממשלה, אלא זו יוזמה פרטית שלהם – הם רוצים לתור את הארץ! –מארגנים טיול למדינה פלונית, כדי לראות את הדברים היפים והטובים שבה.

{יב, א} וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: {ב} שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיָּתְרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן – עם ישראל הוא היוזם!

אומרת התורה: {דברים א, כב} וּתְקַרְבוּ אֵלַי כָּלְכֶם וְתֹאמְרוּ נִשְׁלַחְהָ אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וַיַּחְפְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ וְגו' ; אמר משה רבינו: {שם כג} וַיִּטֵּב בְּעֵינֵי הַדָּבָר – שאלתי את הקב"ה, והוא אמר לי "שְׁלַח לְךָ" !

יוצא א"כ, שהעם היה היוזם לזה, ואם ככה, הם הלכו לראות רק את הטוב בארץ! – אמר הקב"ה למשה: "אני אומר לך שהם לא צריכים – אבל אם הם רוצים – שילכו";

נשאלת השאלה – אז בשביל מה הם הלכו, אפשר לחשוב שיש לנו ארץ אחרת?! – גם אם היו רואים שהיא לא טובה, לא היתה להם ברירה אחרת – זאת הארץ שנתן לכם הקב"ה, ואלה נכנסים!

אומר המלבי"ם – פשוט מאוד, כל אחד הלך לבחור לעצמו את המקום המתאים לו, בארץ ישראל;

שבט זבולון היה צריך חוף ים, לכן הוא לא יכל לקבל נחלה בבאר שבע – הוא צריך לקבל את אשדוד, או את אשקלון, או את נתניה וכו' – מקומות עם חופים; אם תיתן לו את המקום הכי יפה בארץ, אבל אין לו חוף ים – לא יהיה לו מה לעשות שם!

נשאלת השאלה – אז למה אמר הקב"ה, שאין צורך לשלוח מרגלים?

המלבי"ם לא עונה על זה. אבל זה מובן מאליו – הארץ עתידה להתחלק בגורל, ואם ככה, כל שבט יקבל את החלק המתאים לו ביותר – בגורל לא יכל ליפול דבר שלא מתאים, שנאמר {משלי טז, לג} בַּחֲקִיק יוֹטֵל אֶת הַגּוֹרֵל וְה' כָּל מִשְׁפָּטוֹ.

ברגע ששלחו לכל שבט את הנציג שלו, אומר המלבי"ם, כל אחד התאים לעצמו את החלק המתאים ביותר עבורו! ממילא, שלחו נציג לראובן, שלחו נציג לשמעון, שלחו נציג ליששכר, שלחו נציג לזבולון ... – כל אחד בחר!

נשאלת השאלה – ולמה היה צורך לשלוח את המובחרים מכל שבט?

אשלח אותם לרגל – לריגול רק אני אהיה מודע, ובחזרתם רק אלי הם יחזרו! – מזה לא תצא תקלה!"

אומרים המפרשים – וישלח יהושע בן נון מן השטים שנים אנשים מרגלים חרש

שאלנו – למה חרש?

אמר יהושע: "אני הייתי בריגול הקודם; אני הייתי כאשר התרים הפכו למרגלים, והבנתי מה היו הגורמים שגרמו לכל התקלה;

דבר ראשון, המרגלים חזרו ודיברו עם העם – זו היתה הבעיה! – כעת אני שולח אותם 'חרש' – אף אחד לא יודע מהשליחות, ואלי הם חוזרים – ככה לא יכולה לצאת תקלה!"

עוד שאלנו – למה נתן להם יהושע, למכור דוקא כלי חרס?

כותב **השפת אמת** {שלח, שנת תרל"א} – וכן בכל מצוה אם האדם מבטל באמת כל רצונו אף לא לזכות למדריגות רק כדי לעשות רצון ה' בלבד, נקרא שנותן נפשו בהשליחות. כי אם מצרף חפצו אינו שליח. וזהו שכתוב בשליחי יהושע {יהושע ב, א} **חרש**, שעשו עצמן קדרין ושמעתי מאמו"ז ז"ל, שכיון שהלכו לאשה זונה הוצרכו לבטל ההרגש שלהם וזהו **חרש** וכו'. וזהו שכתוב קדרין שכלי חרס אין החשיבות רק התשמיש שבה. אבל גוף החרס אינו כלום, וכן ענין הביטול לידע שהוא רק כגרזן ביד החוצב בו ממש, ואינו רק כלי מוכן לעשות רצון ה' יתברך. אבל לא לצרף רצון עצמו כלל.

אמר יהושע למרגלים: "נק' הכשל של המרגלים בימי משה היתה, שכל אחד הביע את הדעה שלו – אתם אל תהיו כאלה, אלא היו כמוכרי חרסים; כמו החרס שאין לו שום דבר משלו וכל הערך שלו זה מה שבתוכו – כך היא מטרתכם – לא להביע את דעתכם האישית, אלא את הדעות שלשם אני משלח אתכם! – אם תהיו כחרס, כך תוכלו לבצע את השליחות בשלמותה!"

אם אלה הם פני הדברים, נוכל כעת לסגור את הקצוות:

נשאלת השאלה – מה פתאום מודיע לנו הכתוב, שיהושע שלח שני מרגלים "מן השטים"?

אומר ר' **יהונתן אייבשיץ** {אהבת יהונתן, הפטרת שלח} – ידידו כי כאשר יעשה הקב"ה נס מפורסם נגד הטבע, בוודאי הדור הם כולם יראים ושלמים ועושים רצונו של מקום. לכן הנס בטבע הוא מחד האל אפילו אם אין הדור ראוי והוגן לכך. וזהו אם ישראל כבשו הכנענים בלי לרגל הארץ מקודם לדעת מבואם הוא נס נגד טבעי מערכי מלחמה. אכן גבי משה שחטאו ישראל בערבות מואב ונצמדו לבעל פעור ולא היו ראויים לנס נגד הטבע, לכן הוצרך משה לשלוח מרגלים טרם יקרב למלחמה ויתורו את הארץ. וידוע מאמר הגמרא:

אומרת התורה: {יד, ו} **ויהושע בן נון וכלב בן יפנה מן התרים את הארץ קרעו בגדיהם; לא נאמר "מן המרגלים את הארץ" – הם הלכו רק לתור!**

ומי שהלך רק לתור, מה אמר? – {יד, ז} **הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד.**

אומר המלבי"ם – שים לב מה קורה כאן;

{יג, כו} **וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן ואל כל עדת בני ישראל אל מדבר פארן קדשה וישבו אתם דבר ואת כל העדה ויראום את פרי הארץ: {כז} ויספרו לו ויאמרו ...**

הם ניגשים למשה רבינו ואומרים: "עד עכשיו דיברנו בתור תרים. כעת אנחנו רוצים לדבר בתור מרגלים! – אלו דברים שלא שייכים לעם אלא בינך לביננו, כי אתה המנהיג – אתה שר הצבא";

"... באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא וזה פריה – אבל – {כח} אפס כי עז העם הישב בארץ והערים בצורות גדולות מאד וגם ילדי הענק ראינו שם";

"אוי ואבוי מה שראינו – מפלצות ... ערים גדולות ... ענקים!"

מה הקשר שלכם לזה, הרי הלכתם רק לתור את הארץ???

"נכון. אבל באמצע הדרך, הפכנו להיות מרגלים" – הם לא רק נהיו מרגלים, אלא נהיו גם פרשנים;

אומר הרמב"ן – אבל רשעם במלת "אפס" שהיא מורה על דבר אפס ונמנע מן האדם שאי אפשר בשום ענין כלשון האפס לנצח חסדו {תהלים עז, ט} ואין עוד אפס אלהים {ישעיהו מה, יד} והנה אמרו לו הארץ שמנה וגם זבת חלב ודבש והפרי טוב אבל אי אפשר לבא אליהם כי עז העם והערים בצורות גדולות מאד וגם ילדי הענק ראינו שם.

"אפס", אומר לנו הרמב"ן, זה לא תפקיד של מרגל – מרגל לא אומר "אפס"; 'אפס' בשפה שלנו, זה 'חבל על הזמן' – מה אתם נותנים חוות דעת כאלה?! תגידו רק מה שראיתם;

ראיתם ענקים? כמה היו – ארבעה?! – תירשמו 'היו ארבעה ענקים'; ראיתם ערים בצורות? תירשמו כמה ערים בצורות ואיפה!

ברגע שהם שינו סטטוס – התחילה הבעיה!

אם אלה הם פני הדברים, נוכל לעבור להפטרה:

אומר המלבי"ם – יהושע הבין מה היתה הבעיה בשליחת המרגלים ע"י משה; "כל הבעיה היתה, ששלחו אותם לתור והם הפכו את זה לריגול. אני לא אשלח אותם לתור, אלא

נשאלת השאלה – למה נשלחו דוקא שניהם ?

כותב הבאר משה מאז'רוב {ס' יהושע} – ושני שלוחים נאמנים אלו היו מיועדים לתפקיד נשגב זה, באשר הם היו שני גדולי הדור. פנחס הרי הוא כמלאך והוא אשר קינא קנאת ה' במעשה דזמרי עם המדינית {סוף פ' בלק} ומסר את נפשו ממש, ורק ע"י מעשה נסים ניצל.

והשלוח השני הוא כלב בן יפונה, הוא השליח הנאמן שלא היה בעצת המרגלים, והוא שקול כיהושע בן נון {בראשית רבה א, טו}; עמד בניסיון הקשה ולא דיבר כנגד ארץ ישראל!

אם כן, אדם שנקי בלשונו, גם נקי בענייני עריות – מאיפה אנחנו יודעים ?

אומרים חז"ל {מסכת פסחים ג, ב} – הנה תלתא כהני היו ג' כהנים שקיבלו חלק קטן מלחם הפנים חד אמר להו אחד אמר לאחרים: הגיעני חלק כפול. וחד אמר הגיעני כזית וחד אמר הגיעני חלק כזנב הלטאה. השלישי דיבר בלשון מגונה, שהשווה קדשי שמים לשרץ טמא. הלכך, בדקו אחריו ביחוסו ומצאו בו שמץ פסול מצאו שהיה חלל ופסול לכהונה.

אם ככה, כשרוצים לשלוח שני אנשים שיתגברו על כוח הטומאה – שרחב היא המייצגת של זה – איך עושים את זה????

שולחים שני אנשים, שיכולים להפוך עצמם למלאכים – כלב ופנחס!!!

נמצאנו למדים, שיהושע לא שלח מרגלים כדי לראות כיצד כובשים את יריחו. הוא ידע מראש, שהמלחמה עליה תהיה באמצעות שבירת כוחות הטומאה.

אם ככה, למה הוא שלח אותם לשם ?

"וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מִן הַשְּׁטִים שְׁנַיִם אֲנָשִׁים מִרְגָּלִים" – כדי לעקור את חטא השטים!

אומרים רבותינו – כשראתה רחב ששני אנשים נכנסים לביתה, ומצליחים להישמר בקדושה כזאת, אמרה: "באומה כזאת אני רוצה לדבוק!!!"; התגירה, נישאה ליהושע בן נון וזכתה לנביאים ונביאות מצאצאיה!

אם אלה הם פני הדברים, נעמוד רק על נקודה אחת נוספת:

לפני שיוצאים המרגלים לארץ ישראל, אומר להם משה רבינו: {יג, כ} וְהִתְחַזְקְתֶּם וְלִקְחֶתֶם מִפְּרִי הָאָרֶץ וְהִיָּמִים יָמִי בְּכֹרֵי עֲנָבִים;

הזהיר משה רבינו את המרגלים: "אתם יוצאים עכשיו מהמדבר לארץ ישראל. היום הראשון שאתם הולכים בו, הוא יום מצוין ..."; שיום היציאה שלהם היה ביום כ"ט בחודש

הכי דמי בעל תשובה? באותו מקום ובאותו מעשה; ולכך שלח יהושע מרגלים מן השטים כי שם התחילו לזנות אחר בעל פעור ובעבור זה לא היו ראויין להיעשות להם נס שלא כדרך הטבע, להיכנס בלא מרגלים. ועתה תבין את אשר לפניך, מה שהלכו דוקא לבית אכסניא של אישה זונה, ואיה כבודה?! אך היות ורחב היתה יפת תואר והיתה בתכלית הזימה כמ"ד "כל האומר רחב רחב מיד נקרי", ובזה תקנו חטא של בעל פעור שחטאו ישראל שם, והוא שטים.

בספרי הקבלה, מובאים דברים נוראים – מהי יריחו;

יריחו היה מקום, שכל טומאת ארץ ישראל התנקזה לשם.

כותב המגלה עמוקות {אופן ר"מ} – ואיתא {בתנחומא פרשת וישב ס' ב}: שכל מלכים שבעולם היה להם בתים ביריחו, וכל מי שלא היה לו בית אין נקרא מלך, ואדרת שלל שלקח עכן, היא היתה מונחת בביתו של מלך בבל, ושם עבודה זרה היה כתוב עליה. ולדעתי רזי עילאי הוא, ואתמר את הארץ ואת יריחו {יהושע ב, א}, כי יריחו היא כלל כל הארץ, והנה רזא דחכמתא שהיו ז' חומות ביריחו לקביל שבע תועבות נפשו {משלי ו, טז}, וכל תועבה כלולה מעשר, כדאיתא במדרש אל תקרי שבע אלא שבעים. הרי שיריחו מוקפת בז' חומות, שהם סוד ז' קליפות, וכל קליפה כלולה מעשר, הרי ע' שרים שלמעלה, לכן היו גם כן לכל אחד מן המלכים בית שם.

אומרים חז"ל – שיא הטומאה שהיתה ביריחו, היה בביתה של רחב – היא היתה המרכבה לטומאה!

ולכן את יריחו לא כובשים בנשק – אלא בשיא של קדושה – כדי לסלק את שיא הטומאה שהיה בה!

אם ככה, איך נלחמים ביריחו?

אומר הקב"ה ליהושע: "אתה לוקח שבעה כהנים [כנגד ז' המלכים המייצגים את ז' כוחות הטומאה] – הקדושים ביותר שישנם בעם. בכל יום אתה מסבב את העיר פעם אחת, וביום השבת אתה מסבב שבע פעמים! כדי להפיל את החומה, שמוקפת בטומאה" – איך??? באמצעות שופרות!

אומרת התורה: {שמות יט, יג} בְּמִשְׁךְ הַיָּבֵל הָמָּה יַעֲלֶה בָּהֶר.

כותב בעל הטורים – במשך. ב' במסורה. הכא ואידך במשך בקרן היובל שגם לשם נזדמן להם שופר מאילו של יצחק, ובזכות זה השופר של מתן תורה נפלה חומת יריחו.

כדי לשבר את כוחות הטומאה, שלח יהושע בן נון לשיא הטומאה שני אנשים – שאומר רש"י {יהושע ו} שהיו צריכים להיות כמלאכים, כדי לא להיטמא !

אמר פנחס לרחב – "אותי את לא צריכה להחביא – אני יכל להחביא את עצמי – תחביאי את קֶלֶב";

אורה שער ה' ס"ה ע"ב) נגד ניסן אייר סיון דגל א'. דגל ב' ראובן שמעון גד כנגד תמוז, אב, אלול. הנה ראובן נגד תמוז שהוא חדש חוש הראיה, על כן אמרה לאה בלידת ראובן לשון ראיה (בראשית כט, לב) כי ראה י"י בעני, ושמעון נגד חדש אב הוא נגד חוש השמיעה, על כן אמרה לאה בלידתו לשון שמיעה (שם לג) כי שמע י"י כי וכו' (והנה תמצא אות הראשון בשם ראובן אות ר' כמו אות הראשון של ראיה, וכן אות הראשון בשמעון ש' כמו אות הראשון של שמיעה). והנה תמצא כי הנשיאים של אלו ב' השבטים שהם נגד ב' החדשים, בעוד שהיו ישראל במדבר אירע בהן מה שאירע, דהנה המרגלים הלכו לתור את הארץ בכ"ט סיון (תענית כט). ממילא הלכו בתמוז חדש הראיה, (במדבר לב, ט) ויראו את הארץ ויניאו את לב בני ישראל וכו' ונפגם חוש הראיה. והנה (שם יג, כה) וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום בחדש אב חדש השמיעה והוציאו דיבה על הארץ (שם יד, א) ותשא כל העדה ויתנו את קולם כי שמעו לדבריהם ונפגם בחוש השמיעה, ונגזרה גזירה על אלו ב' החדשים עד כי ירחמם הש"י במהרה בימינו. לזה תמצא דהב' נשיאים של אלו הב' שבטים ראובן שמעון קבלו פגם תיכף בהיותם במדבר. אליצור בן שדיאור בעדת קרח, וזמרי בן סלוא (הוא שלומיאל כמו שאמרו רז"ל (סנהדרין פב) בשיטים ...

ממילא, עיקר העבודה בג' החודשים הבאים עלינו לטובה, היא על שמירת העיניים!

{איוב א, ז} וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשָּׁטָן מֵאֵין תָּבֹא – שואל הקב"ה את השטן: "מאיפה אתה שואב את הכוח שלך, לקטרג על עם ישראל ??? – וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת ה' וַיֹּאמֶר מְשׁוּט בְּאָרֶץ וּמִהֲתֵהֵלֶךְ בָּהּ" – "אני תופס אותם מההסתובבות שלהם ברחובות – שם הם חוטאים בעיניים!"

כולנו יודעים, שלא צריכים לנסוע מחוץ לעיר כדי לטמא את העיניים; יוצאים מחוץ לעיר, ה' ירחם! אנשים כבר איבדו צלם אדם – מסתובבים כחיות השדה! – ה' ירחם! צריכים ללכת עם הראש באדמה כדי להינצל! החודשים האלה, זה העבודה של השטן!!! נכנסים לרבעון האחרון של השנה – תמוז, אב אלול – נגמרת השנה! – תשעים יום, ואנחנו בתקיעת שופר!

סיון; משם ואילך, אתם נכנסים לשליטת הסיטרא אחרא. שלוש יום מתוך הימים האלה, אתם בשליטה מלאה של הס"מ, הוא תמוז. ולא רק בתמוז, אלא גם בחציו של חודש אב. היזהרו, שלא תיפלו במלכודת של היצר הרע!"

"תדעו לכם, שבשביל להיכנס עכשיו לארץ ישראל, צריכים להיות חזקים" – למה?! כי וְהַיָּמִים יָמִי בְּכוֹרֵי עֲנָבִים.

אומר ר' שמשון מאוסטרופולי {ספר קרניים} – אם תיקח את המילה עֲנָבִים ו'תבכר' אותה, כלומר תיקח את האותיות הקודמות לאותיות עֲנָבִים, תקבל; ע = O. נ = M. ב = A. מ = L.

אמר להם משה רבינו: "תדעו לכם, אתם נכנסים עכשיו לתקופה ששולט בה הסיטרא אחרא במלוא כוחו. ממילא, תזהרו שלא תיפלו!"

אומר הזוהר הקדוש – {שמות ב, ב} וְתִצְפְּנֶהוּ שְׁלֹשֶׁה יָרָחִים; דא הוא תמוז, אב וטבת – שלשה חודשים שאנו אבלים על חרבן הבית; י"ז בתמוז, י' בטבת וט' באב.

ל"ט יום, היו המרגלים בשליטת הס"מ – לא פלא שהם נפלו!

השבת, שבת מברכין ראש חודש תמוז;

כותב הבני יששכר {מאמרי חודש תמוז אב} – בספר יצירה (פ"ה) המליך אות ח' בראיה וקשר לו כתר וצרפן זה בזה, וצר בהם סרטן בעולם ותמוז בשנה ויד ימין בנפש זכר ונקבה, ואחר כך (שם) המליך אות ט' בשמיעה וקשר לו כתר וצרפן זה בזה, וצר בהם אריה בעולם ואב בשנה וכוליא שמאלית בנפש זכר ונקבה. עד כאן.

לא צריך להסביר, הדברים פשוטים ©

מה שאנחנו מבינים מכאן – חודש תמוז, מזלו סרטן. האות בה נברא החודש הזה היא האות ח"ת, והאיבר בגוף הוא העיניים. האות של חודש אב היא האות ט"ת; היא כנגד איבר בגוף שנקרא שמיעה, ומזלו אריה.

ממשיך הבני יששכר – הנה תתבונן עפ"י ספר יצירה הנ"ל, חוש הראיה בנפש הוא נגד חדש תמוז בשנה, וחוש השמיעה בנפש נגד חדש אב בשנה. והנה תמצא (במדבר ב) בסידור השבטים לדגליהם יהודה יששכר זבולון (שערי

אם נשמור את העיניים, נזכה עוד החודש הזה, ל – וְתִתְחַזְּקֶנָּה עֵינֵינוּ בְּשׁוֹבֶךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים" ב"ב אמן ואמן!!!

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בס"ד

פרשת שלח – מצות הפרשת חלה – שנת תשפ"א.

דברתם באזני כן אעשה לכם: {כט} במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם לכל מספרכם מבין עשרים שנה ומעלה אשר הלינתם עלי: {ל} אם אתם תבאו אל הארץ אשר נשאתי את ידי לשכן אתכם בה כי אם כלב בן יפנה ויהושע בן נון: {לא} וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה והביאתי אתם וידעו את הארץ אשר מאסתם בה: {לב} ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה.

אומר המדרש {איכה רבה, פרשה א, אות לג} - אמר רבי לוי: כל ערב תשעה באב היה משה מוציא כרוז בכול המחנה ואומר צאו לחפר, והיו יוצאין וחופרין קברות וישנין בהן, לשחרית היה מוציא כרוז ואומר קומו והפרישו המתים מן החיים, והיו עומדים ומוציאין עצמן, חמשה עשר אלף ופרוטרוט חסרו שש מאות אלף בכל שנה היו מתים חמשה עשר אלף, ובשנת הארבעים האחרון עשו כן ומצאו עצמן שלמים, אמרו דומה שטעינו בחשבון כנראה שנכנסנו בתאריך לא נכון, וכן בעשור ובאחד עשר ובשנים עשר ושלושה עשר וארבעה עשר, כיון דאתמלא סיהרא כיון שהלבנה כבר היתה במילואה, שהיה יום ט"ו באב אמרו דומה שהקדוש ברוך הוא בטל אותה גזרה מעלינו וחזרו ועשאוהו יום טוב ...

א"כ בכל שנה נפטרו 15 אלף איש. זאת אומרת, במקום שחנו שנתיים – נקברו בו 30 אלף איש; במקום שחנו שלש שנים – נקברו בו 45 אלף איש וכו'.

לעומת זאת, המרגלים שהוציאו דיבה על הארץ, אומרת התורה: {יד, לז} וימתו האנשים מוצאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה' – על איזה מגפה מדובר כאן? כמה וכמה ביאורים בדבר;

אומר **האבן עזרא** – וימתו. כמו מתו במגפה כלם יחד.

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת שלח. עוסקת הפרשה בתחילתה, בשילוח המרגלים.

פותחת הפרשה: {יג, א} וידבר ה' אל משה לאמר: {ב} שלח לך אנשים ויגורו את ארץ כנען אשר אני נתן לך. וישראל איש אַחַד איש אַחַד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם.

אומר רש"י – שלח לך. לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח ...

ומה היתה התוצאה?

אומרת התורה: {שם כה} וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום: {כו} וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן ואל כל עדת בני ישראל אל מדבר פארן קדשה וישבו אתם דבר ואת כל העדה ויראום את פרי הארץ: {כז} ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא וזה פריה: {כח} אָפֶס כִּי עַז הָעַם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וגם ילדי הענק ראינו שם ... {לא} והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו: {לב} ויצאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ אכלת יושביה הוא וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות ... {יד, א} ותשא כל העדה וינתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא: {ב} וילנו על משה ועל אהרן כל בני ישראל ויאמרו אליהם כל העדה לו מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לו מתנו.

ורח"ל עם ישראל מדבר דברים קשים מאד, לא רק על ארץ ישראל אלא גם על הקב"ה, ובעקבות הדיבורים הקשים, נשבע הקב"ה שאף א' מאותו הדור לא יזכה לראות את הארץ, מלבד שנים – יהושע בן נון וכלב בן יפונה;

{שם כא} ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ: {כב} כי כל האנשים הראים את כבדי ואת אתתי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: {כג} אם יראו את הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל מנאצי לא יראוה: {כד} ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחריו והביאתיו אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורשנה ... {כח} אמר אליהם חי אני נאם ה' אם לא כאשר

ידוע, שמעלת אנשי דור המדבר היתה מעלה מרוממת מאד, כמ"ש {יג, ג} **כָּלֵם אַנְשֵׁים רָאשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָמָּה**, ופירש"י: "כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות".

כותב בעל הטורים – ראשי בני ישראל המה. המה עולה נ' מלמד שהיו שרי נון".

כותב הרמב"ן – למטה ראובן וגו'. מנה הכתוב השבטים לא לדגליהם ולא לצבאותם ולא כתולדותם ונראה שראה למנותם הנה לפי מעלת השלוחים כי היו ראשים ונשיאים בעם כאשר ספר ואין מעלתם שוה אבל יש בהם גדול מחברו בחכמה (ובמנין) ובכבוד והקדים הנכבד הקודם במעלה כי ממעלת עצמם מנאם לא למעלת השבט וכן בנשיאים החולקים להם את ארץ כנען (להלן לד יז-כט) הזכירם כפי המעלה לא לתולדותם.

אם כדברי הרמב"ן (שמנו אותם ע"פ מעלתם), יוצא ששנים היו לפני כלב בן יפונה וארבע לפני יהושע בן נון. משמע, שהאנשים האלה היו אנשים גדולים ומרוממים. מדובר בדור דעה, שראה את הקב"ה יורד למרגלות הר סיני!

כותב הפרקי דרבי אליעזר {פרק מ"א} – רבי פנחס אומר: כל אותו הדור ששמעו קולו של הקב"ה בהר סיני, זכו להיות כמלאכי השרת, לא ראו טיפת קרי בימיהם, ולא משל בהם כל מיני כנים, ובמותם לא שלטה בהם רימה ותולעה, אשריהם בעולם הזה ואשריהם בעולם הבא. ועליהם הכתוב אומר {שם קמ"ד, טו} אשרי העם שככה לו.

נשאלת השאלה – א"כ מה עלה בדעתם של המרגלים, שהוציאו דיבה על הארץ?!

מובא בשם הזוהר הקדוש, שהיות והם היו שרי חמשים, הם לא רצו שתתבטל ההנהגה שלהם כשיכנסו לארץ.

הייתי רוצה לקחת את דברי הזוהר הנ"ל ולומר, שאין הדברים כפשוטם. שלא נאמר חלילה איזה מבט של 'פוליטיקאים' ונאמר "הם לא רצו לזוז מהתפקיד שלהם, ולכן הם עשו את מה שעשו" – חלילה לומר זאת!

בא הספר **דרשות בית ישי ומבאר** ע"פ משנתו של **בעל התניא** – למה השתרבבה לשונם עד טבורם;

דור המדבר היו אנשים ברמה הרוחנית הגבוהה ביותר שיכול להגיע אליה האדם. מדובר באנשים שעסקו כל היום בתורה, וכמ"ש **המבי"ט** בספרו {בית אלוקים, שער היסודות} – "ובכל הדורות מיום שנברא העולם ועד סופו, לא היה דור שלם, כדור המדבר, כי לא ניתנה תורה, אלא לאוכלי המן"; אנשים שהיו מחוברים לקב"ה 24/7! – בכל בוקר הם ידעו איפה הם

אומר הספורנו – וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה. באותה מגפה שאמרו הם שתקרה בארץ אוכלת יושביה והנה פעולת אויר הארץ היתה להם לזרא ומתו תכף.

כותב האור החיים הקדוש – וימותו האנשים מוציאי דבת וגו'. פירוש והם מוציאי דבה מתו, על דרך אומרו (תהלים ט) בפועל כפיו נוקש רשע. עוד ירצה לתת טעם למה מתו במגפה, לפי שהם הוציאו דבה על הארץ מדה כנגד מדה הם דברו דבר רע וה' הכם בדבר.

בא רש"י הקדוש ומעתיק את דברי הגמרא במסכת סוטה;

כותב רש"י – במגפה לפני ה'. באותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה. הם חטאו בלשון, ונשתרבב לשונם עד טבורם ותולעים יוצאים מלשונם ובאין לתוך טבורם, לכך נאמר במגפה ולא במגפה, וזהו לפני ה', באותה הראויה להם על פי מדותיו של הקדוש ברוך הוא, שהוא מודד מדה כנגד מדה.

אומרת הגמרא {מסכת סוטה לה, א} – אומר רבי חנינא בר פפא דרש ר' שילא איש כפר תמרתא: מלמד שנשתרבב לשונם ונפל על טיבורם והיו תולעים יוצאות מלשונם ונכנסות בטיבורם ומטיבורם ונכנסות בלשונם, ורב נחמן בר יצחק אומר: באסכרה מתו.

נשאלת השאלה – איזו מדה כנגד מדה יש בעונש שקיבלו המרגלים?

בראש ובראשונה, כנסת ישראל נמשלה לתולעת – מה תולעת כוחה בפה, אף כנסת ישראל כוחם בפה. לכן היות והם הוציאו לשון הרע על ארץ ישראל, הם נענשו בלשונם. אבל השאלה שעדיין לא מובנת היא, למה דוקא עד הטבור – אם הם דיברו על ארץ ישראל, שלשונם תרד עד האדמה – למה דוקא עד הטבור?

בא הכלי יקר ועונה ב' תשובות;

אומר הכלי יקר – וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ. שנשתרבב לשונם עד טבורם כו', לפי שנאמר (תהלים נח.ד) זורו רשעים מרחם תעו מבטן דוברי כזב. והתינוק כשהוא במעי אמו אז הטבור עומד במקום הפה כי פיו סתום וטבורו פתוח, ומאחר שגם בבטן תעו דוברי כזב דומה כאלו גם במעי אמן פיהם פתוח לומר כזב ושקר ושם הטבור במקום פה, ע"כ נשתרבב לשונם עד טבורם לפי שבכל פה אכלו וכילו את הארץ בלשון שקר שלהם ונראה העונש בב' מקומות אלו כי הם מקום החטא.

ד"א לפי שא"י נקרא טבור הארץ (יחזקאל לח.יב) כי הוא באמצע הישוב כמו הטבור שבאמצע הגוף ע"כ נראה העונש במקום טבורם לפי שספרו לשון הרע על ארץ זו היושבת על טבור הארץ.

לשונם עד טבורם – בדיוק כמו שהתינוק ברחם אמו מחובר לטבור – לומר להם: "רבותי! כל א' מבין שהמצב שהיה לכם במדבר הוא זמני ולא נצחי – בדיוק כמו שהתינוק הוא זמני ברחם אמו, ולאחר תשעה חודשים יוצא לאויר העולם לתכלית שלו! – כך גם אתם, כל המטרה היא להיכנס לארץ ישראל ולא להישאר במדבר, ושם לעבוד את הקב"ה מתוך העמל והיגיעה!"

אומרת הגמרא {מסכת ערכין טו, א} – תניא א"ר אלעזר בן פרטא: בוא וראה כמה גדול כח של לשון הרע כלומר, עד היכן מגיע העונש על עוון זה. מנלן מנין אנו למדים זאת? ממרגלים שדיברו לשון הרע על ארץ ישראל בפני עם ישראל, ולאחר מכן מתו מיתה משונה, ומה {אם} המוציא שם רע על עצים ואבנים כך נענש בצורה כ"כ חמורה, המוציא שם רע על חבירו על אחת כמה וכמה שיענש בחומרא יתירה. ממאי מנין לנו שהמרגלים נענשו בחומרא יתירה רק משום שהוציאו דיבת הארץ? דלמא שמא נענשו כך משום הענין הנזכר בדבריו דר' חנינא בר פפא. דאמר רבי חנינא בר פפא: דבר גדול דברו המרגלים באותה שעה, דכתיב {במדבר יג-לא} כי חזק הוא ממנו. אל תיקרי {תקרא} כי חזק הוא ממנו {מאיתנו}, אלא כי חזק הוא ממנו {מאתו}. והגמרא מציגה את דבריהם בדרך משל: הם טענו שכביכול, אפילו בעל הבית {הקב"ה, אדון העולם} אין יכול להוציא כליו משם אילו היה מפקידם שם. יתכן אפוא שרק משום דיבורי הכפירה הללו נענשו המרגלים בחומרא יתירה, ולא משום הוצאת הדיבה על הארץ. הגמרא מתרצת ומבארת מהיכן למדה הברייתא את דבריה: אלא, אמר רבה אמר ריש לקיש: אמר קרא הפס' אומר {במדבר יד-לז} וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה'. מן הפס' משתמע באופן ברור שעונש מיתתם היה על דבת הארץ שהוציאו ולא על דברי הכפירה שהשמיעו.

אומרים חז"ל {ילקוט שמעוני, תהילים, רמז תשכ"א} – נצור לשונך מרע ושפתך וגו'. קשה לשון הרע שהוא קשה מע"א, כשעשו ישראל את העגל לא נחתם גזר דינם עליהם, אלא כשחטאו בפיהם שנאמר {דברים ע, כה} וישמע ה' את קול דבריהם, ואומר {במדבר יד, כח} חי אני נאם ה' אם לא כאשר דברתם באזני. כאשר עשיתם אינו אומר אלא כאשר דברתם ללמדנו עד כמה חמור הוא לשון הרע...

כותב הרמב"ם {הלכות טומאת צרעת, פרק ט"ז, ה"י} – וזה דרך ישיבת הלצים הרשעים בתחלה מרבין בדברי הבאי כענין שנאמר {קהלת ה-ב} 'וקול כסיל ברב דברים'. ומתוך כך באין לספר בגנות הצדיקים כענין שנאמר {תהילים לא-יט} 'תאלמנה שפתי שִׁקֵּר הדברות על צדיק עֵתָק'. ומתוך כך יהיה להן הרגל לדבר בנביאים ולתת דפי בדבריהם כענין שנאמר {דברי הימים ב לו-טז} 'ויהיו מלעבים במלאכי האלהים ובזדים דבריו ומתעצנים בנבאיו'. ומתוך כך באין לדבר באלהים וכופרין בעקר

נמצאים במעלתם הרוחנית – ואיך? פשוט מאד. אם המן היה נופל בפתח האוהל – ידע פלוני שהוא עומד בצדקותו. ואם לא, הוא ידע שעליו לחזור בתשובה. בנוסף, היה להם את בארה של מרים שכל הטעמים בעולם היו בו⁴.

א"כ היה להם מן והיה להם בארה של מרים – לעבוד הם לא עבדו, אז מה הם עשו כל היום? למדו תורה;

אומרת הגמרא {מסכת עירובין נד, ב} – ת"ר: כיצד סדר משנה כיצד היה מלמד משה רבינו את עם ישראל תורה; משה למד מפי הגבורה נכנס אהרן ושנה לו משה פירקו, נסתלק אהרן וישב לשמאל משה. נכנסו בניו ושנה להן משה פירקו. נסתלקו בניו אלעזר ישב לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן. רבי יהודה אומר: לעולם אהרן לימין. משה חוזר, נכנסו זקנים ושנה להן משה פירקו. נסתלקו זקנים נכנסו כל העם ושנה להן משה פירקו. נמצאו ביד אהרן ארבעה ביד בניו שלשה וביד הזקנים שנים וביד כל העם אחד. נסתלק משה ושנה להן אהרן פירקו. נסתלק אהרן שנו להן בניו פירקו. נסתלקו בניו שנו להן זקנים פירקו ...

ואם נאמר שהיו צריכים לכבס את הבגדים – גם את זה לא היו צריכים, היות והיו להם ענני כבוד שהיו מכבסים ומגהצים להם את הבגדים. גם 'דאגות' של חתונה לא היה להם – ולמה? כי אוכל לחתונה לא עלה כסף, על כל הזמנה נכתב "נא להביא את מנת המן מהבוקר" ☺ רק אם היתה איזו חתונה של א' הטייקונים, אז היו שוחטים בהמות ומביאים לכולם לאכול בשר שלמים; את החופה עשה משה רבינו, אח"כ היו אוכלים את המן והולכים בחזרה לכולל – בלי צלמים ובלי תזמורת ☺; גם דאגות של דירה לא היו להם, היות ולכל א' היה אוהל שהיה גדל עם המשפחה לפי מס' הנפשות – אומר בעל התניא, אף א' לא היה רוצה לעזוב מצב כזה⁵, וזה מה שאמרו המרגלים לעם ישראל: "רבותי, אם אנחנו עוזבים את המדבר ונכנסים לארץ ישראל, כולנו נדרדר מבחינה רוחנית!"

למה הדבר דומה? לתינוק במעי אמו – אוכל מה שאמו אוכלת ושותה מה שאמו שותה, כך היו עם ישראל במדבר – למדו תורה מפי משה רבינו, אכלו מן ושתו מבארה של מרים – הם היו במצב הרוחני הגבוה ביותר שיכול להיות, בדיוק כמו המצב של התינוק ברחם אמו! – ולכן, אומר בעל התניא, כשלא רצו המרגלים להיכנס לארץ ישראל אלא להישאר באותו המצב שהיה להם במדבר, הם נענשו ונשתרבה

⁴ **ברוך שאמר:** וידוע המעשה עם המהרח"ו, שלקח אותו פעם האר"י הקדוש בסירה על הכינרת, ואז כשהגיעו למקום מסוים בכינרת, לקח האר"י מן המין ונתן לו לשתות ופתאום נפתחו לו שערי בינה! – ואותם המים היו מבארה של מרים!

⁵ **ברוך שאמר:** דומה הדבר לתפילת הנעילה של יום הכיפורים, אף א' לא רוצה לעזוב את ההרגשה העילאית באותו הזמן.

על פי שקדמה לשלוח המרגלים, לפי שמשעשו את העגל עלתה גזרה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שתתמלא סאתם, וזהו שנאמר (שמות לב, לד) וביום פקדי, במרגלים, ופקדתי עליהם חטאתם, ואף כאן נאמר תשאו את עונתיכם, שתי עונות של עגל ושל תלונה...

יוצא א"כ, שהע"ז היה המשך לחטא המרגלים.

לאחר הדברים האלה, נוכל להיכנס לעומק הסוגיה:

לאחר סיום פרשת המרגלים, עוסקת התורה בחמשה נושאים: פרשת נסכים, הפרשת חלה, שגגת עבודה זרה, פרשת המקושש – שמירת שבת, פרשת ציצית.

נשאלת השאלה – לכאורה, מה הקשר של חמשת הנושאים הללו לפרשה הזו?!

יאמר האומר, "היו צריכים לכתוב את הפרשיות האלה, אז שמו אותם כאן" – אבל התשובה היא, ששום דבר לא קורה במקרה. ואם זה נכנס כאן, סימן שכל חמשת הדברים קשורים – והשאלה היא, למה זה קשור; האם כל חמשת הפרשיות קשורות למרגלים, או שרק חלק מהפרשיות קשורות למרגלים והשאר רק מצטרפות אליהם, או שלכל פרשה יש סיבה בפני עצמה למה היא נכנסה כאן – נתחיל בדברי הרמב"ן בפרשה השלישית – שגגת עבודה זרה; מה קורה לבנאדם שעבד בטעות עבודה זרה; לכאורה, שגגת עבודה זרה היה צריך להיות בחומש ויקרא?

אומר הרמב"ן, פשוט מאד. הפרשה שלנו מדברת על עבודה זרה – ואיפה? שאמרו המרגלים: "נתנה ראש ונשובה מצרימה" – ואין 'ראש' אלא עבודה זרה, ממילא מדובר כאן על עבודה זרה;

כותב הרמב"ן – "...והנה באה הפרשה להודיעם כי אפילו בע"ז יכפר על השוגגים אבל העושים ביד רמה יכרת אותם..."

לכן זה נכנס כאן, לומר לנו שאם עבד אדם ע"ז בשגגה, יהיה לו על זה מחילה.

מהדברים האלה, נוכל לגשת לענין הנסכים – ולמה זה נכנס לפרשה כאן?

אומרים המפרשים, כדי לעודד את העם – ולמה? כי הם שמעו שבמדבר הם אמורים למות, כמ"ש {יד, לה} **במדבר הַזֶּה יָתֵמוּ וְיָשֻׁם יָמָתוֹ** – וא"כ נכנסו עם ישראל למרה שחורה – ולמה? אמרו עם ישראל: "ומי אמר שבעוד 40 שנה ניכנס לארץ?!" אולי בעוד 40 שנה יקרה עוד משהו ואז נישאר עוד 40 שנה?!"

כַּעֲנִין שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב יז-ט) וַיִּחַפְּאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵן עָלָה אֱלֹהֵיהֶם. וְהָרִי הוּא אוֹמֵר (תהילים עג-ט) שְׁתּוֹ בְּשָׁמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּהְלֶךְ בְּאֶרֶץ מִי גֵרָם לָהֶם לְשִׁית בְּשָׁמַיִם פִּיהֶם לְשׁוֹנָם שֶׁהִלְכָה תַּחֲלָה בְּאֶרֶץ. זוֹ הִיא שִׁיחַת הָרָשָׁעִים שְׁגוּרָמָת לָהֶן יְשִׁיבַת קְרֻנוֹת וְיִשְׁיבַת כְּנָסְיוֹת שֶׁל עַמִּי הָאֶרֶץ וְיִשְׁיבַת בְּתֵי מִשְׁתָּאוֹת עִם שׁוֹתֵי שִׁכָּר...

בואו נראה עד כמה הדבר הנורא;

אומרת התורה: {יד, ד} **וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֹבָה מִצְרִימָה.**

אומר רש"י – נתנה ראש. כתרגומו נמני רישא, נשים עלינו מלך, ורבותינו פרשו לשון עבודה זרה.

אומרים חז"ל {ילקוט שמעוני, תהילים, רמז תתס"ד} – **ר"ש בן ינאי אומר:** נמנו ישראל במדבר למנות דתן במקומו של משה ואבירם במקומו של אהרן, שנאמר {שם יד, ד} נתנה ראש ונשובה מצרימה, ומה גרמו לעצמם? {קו, יז} תפתח ארץ ותבלע דתן ותכס על עדת אבירם.

א"כ לאחר שביקשו לעשות 'הפיכה שלטונית' ולא צלח להם, רצו לשוב למצרים ולעבוד ע"ז, וז"ש **"נתנה ראש ונשובה מצרימה"** – הדבר נלמד מגמרא במסכת סנהדרין;

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין קז, א} – **ואמר רב יהודה אמר רב: בקש דוד לעבוד ע"ז כלומר, להראות עצמו כאילו עובד עבודה זרה, לאחר שמרד בו אבשלום בנו, שנאמר {שמואל ב טו-לב} ויהי דוד בא עד הראש אשר ישתחוה שם לאלהים; ואין משמעות המילה 'ראש' אלא ע"ז, שנאמר לגבי הצלם שראה נבוכדנצר בחלומו {דניאל ב-לב} הוא צלמא ראשה דִּי דְּהַב טַב – הוא צלם שראשו עשוי מזהב טוב, ונמצא ש'ראש' מרמז לצלם...**

שימו לב להשתלשלות הדברים: בתחילה התחילו לדבר דברי חולין – עברו ללשון הרע על עצים ואבנים – אח"כ רצו להחליף את משה רבינו ולבסוף כפרו בעיקר וע"ז.

אומר בעל הטורים – נתנה ראש. זהו ע"ז וכן בעגל אשר ילכו לפנינו 'אשר' אותיות 'ראש' ומה התם אחר מ' יום⁶ אף כאן אחר מ' יום: איש אל אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה. ר"ת בגימ' ע"ז.

נשאלת השאלה – ולמה נמשך העונש שלהם ארבעים שנה?

אומר רש"י {יד, לג} – **ארבעים שנה.** לא מת אחד מהם פחות מבן ששים, לכך נגזר ארבעים, כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים. ושנה ראשונה היתה בכלל, ואף

⁶ **ברוך שאמר:** שעשו את העגל לאחר מ' יום שהיה משה במרום.

נכנסים לארץ, מקיימים את המצוה הזאת! ולכן ניתנה להם המצוה הזאת, כדי לנחם אותם.⁷

אומר הירושלמי {מסכת תענית פ"ד, ה"ה} – **וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן וגו'.** **אתון אֲשַׁכְּחִינָן** באו ומצאו את ישראל **עסיקין בהלכות חלה וערלה** כלומר, עוסקים במצוות התלויות בארץ. **אמרו להן המרגלים: לארץ אין אתם נכנסין, ואתם עסוקין בהלכות חלה וערלה?** – תלמדו הלכות שרלוונטיות לכם, והרי לעולם לא תיכנסו לארץ! **מיד ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא.**

בא הרוקח ומביא לשון אחרת בירושלמי;

אומר הרוקח – שכשחזרו המרגלים מצאו לישראל שהיו עוסקים בהלכות חלה ונסכים. אמרו להם [המרגלים]: דווים וסחופים, במה אתם עוסקים, והלא אין אתם יכולים להיכנס לארץ כמ"ש {יג, כח} **אָפֶס כִּי עַז הָעָם** וגו' לכך נסמכה למרגלים, פרשת נסכים וחלה.

היות ומשה רבינו מסר שיעור בענייני חלה ונסכים באותו הזמן, לכן נכנסו שני הנושאים הללו כאן בפרשה!

ע"פ גרסת ה**רוקח**, משה רבינו לימדם תחילה הלכות חלה ורק אח"כ נסכים – והדבר גם הגיוני, היות ובמצות חלה מתחייבים ברגע שנכנסים לארץ, לעומת מצות נסכים שיש לה עוד זמן עד שיתחייבו בה;

לשיטתו של משה רבינו, המרגלים היו צריכים לחזור מארץ ישראל ולומר "הארץ הזאת טובה מאד מאד" ולמחרת היו נכנסים כבר לארץ! – ממילא, יום תשעה באב היה צריך להיות יום חג לעם ישראל!

אומרים חז"ל {ילקוט שמעוני, בהעלותך, רמז תשל"ו} – על הפס' [יאז, טז] **אספה לי שבעים איש. כנגד שבעים ימים טובים שנתן להם הקב"ה. ואלו הן: שבעה ימי פסח ושמונה ימי החג וראש השנה ויום הכפורים ועצרת ונ"ב שבתות הרי שבעים.**

למעשה, היו אמורים להיות שבעים ושנים ימים טובים – תשעה באב וי"ז בתמוז; תשעה באב שהיה אמור להיות יום שמחה שהיו נכנסים לארץ, וי"ז בתמוז היה אמור להיות ג"כ יום חג – יום קבלת הלוחות. אבל למעשה, נתבטלו שני הימים הללו, ובמקום חג יש אבילות – תשעה באב הפך

אומר הרמב"ן – **כי תבאו אל ארץ מושבתיכם.** אחר שהבטיח את הבנים שיבאו אל הארץ השלים להם תורת הקרבנות שיקריבו נסכים בבואם לארץ ואולי היה זה עתה לנחמם ולהבטיחם כי היו נואשים לאמר מי יודע מה יהיה לאורך ימים לסוף ארבעים שנה ואם יחטאו גם הבנים ולכן ראה הקב"ה לנחמם כי בצוותו אותם במצות הארץ הבטיחם שגלוי לפניו שיבאו ויירשו אותה ...

יש אומרים שהסיבה לפרשת נסכים כאן בפרשה, באה כדי לכפר על הוצאת הדיבה שהוציאו המרגלים על ארץ ישראל, כי א' הדברים שהשתמשו בו המרגלים כדי להוציא דיבה על הארץ, היה אשכול ענבים שאותו נשאו שמונה אנשים – אמרו: "כשם שפירותיה משונים, כך אנשיה משונים".

אומר המדרש {שיר השירים רבה, פרשה ד, אות יג} – **שְׁלַחִיךָ פְּרִדְסֵי רְמוּנִים. מֵאֵן הָיוּ יִשְׂרָאֵל מְנַסְכִּים** [יין] **כָּל אַרְבָּעִים שָׁנָה שָׁעָשׂוּ בַּמִּדְבָּר ... רַבִּי לֹוִי אָמַר מִן הָאֲשָׁכּוֹל שֶׁהֵבִיאוּ אִיתָם הַמִּרְגְּלִים, עַל שֵׁם (בַּמִּדְבָּר יג, כג): וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זִמּוֹרָה וְאֲשָׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד, אֶפְשָׁר כֵּן, אָמַר רַבִּי אֲבָא בֶּר כֶּהֱנָא פְּרוֹת הָיוּ גִסְיִן בְּאוֹתָהּ שָׁעָה.**

40 שנה במדבר – אשכול ענבים אחד מספיק ל – 600 אלף איש!

אם השתמשו המרגלים באשכול הענבים להוציא דיבה על הארץ, אמר הקב"ה: "תיקח את היין ותביא לי אותו נסכים על הקרבנות – כדי לכפר על הוצאת הדיבה על פירות הארץ!"

מיד לאחר מכן, מגיעה פרשת הפרשת חלה;

נשאלת השאלה – מה עושה כאן פרשת חלה, והרי גם היא מצוה ששייכת רק בארץ ישראל?

ועוד, אדרבא, הפרשת חלה זו מצוה שבאה לפני נסכים – ולמה? כי פרשת נסכים נאמר {טו, ב} **דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיתֵכֶם** – צריך לחכות שיכנסו לארץ, ואז עד שיחלקו אותה וכו' זה לוקח זמן! אבל בפרשת חלה נאמר {שם יח} **דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאְכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה** – חצי שעה אחרי שנכנסתם לארץ, אם עשיתם לחם, דבר ראשון תפרישו חלה!

א"כ יוצא, שכשם שהנסכים באו לנחם אותם בכניסה לארץ, כך גם הפרשת חלה היתה נחמה – אדרבא, הפרשת חלה מהווה נחמה גדולה יותר היות והיא במידי – מיד כאשר

⁷ **ברוך שאמר:** כאן לא שייך לומר, שהמצוה נועדה כדי לכפר על הוצאת הדיבה שהוציאו המרגלים על הארץ, היות והמרגלים לא הביאו איתם חיטים, אלא רק אשכול ענבים אחד, רימון אחד ותאנה אחת.

מצות הפרשת חלה, כבר היתה קיימת אצל חוה. אז מה פתאום מצוה אותנו התורה כאן על המצוה הזאת?

א' כל זאת לא שאלה בכלל – ולמה? כי כל מצוה שלא צוה אותנו משה רבינו, לא קיימת מבחינתנו! אז נכון. יכול להיות שהמצוה היתה עוד קודם. אבל כאן בא הצווי ממשה רבינו!

אומר רש"י על הפסוק – {בראשית א, א} **בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ**; אין המקרא הזה אומר אלא דרשני, כמו שדרשוהו רבותינו זכרונם לברכה בשביל התורה שנקראת (משלי ח כב) ראשית דרכו, ובשביל ישראל שנקראו (ירמיה ב ג) ראשית תבואתו...

בא המדרש ומביא עוד ג' דברים נוספים;

אומרים חז"ל {בראשית רבה, פרשה א, אות ד} – **רַב הוּנָא בִּשְׁם רַב מִתְנֶה אָמַר, בְּזָכוֹת שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּזָכוֹת חֵלָה, וּבְזָכוֹת מַעֲשָׂרוֹת, וּבְזָכוֹת בְּכוֹרִים, וּמֵה טַעַם, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, וְאִין רֵאשִׁית אֵלָא חֵלָה, שְׁנַאֲמַר (במדבר טו, כ): רֵאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם, אִין רֵאשִׁית אֵלָא מַעֲשָׂרוֹת, הִיךְ דָּאֵת אָמַר (דברים יח, ד): רֵאשִׁית דְּגִנְךָ, וְאִין רֵאשִׁית אֵלָא בְּכוֹרִים, שְׁנַאֲמַר (שמות כג, יט): רֵאשִׁית בְּכוֹרֵי אֲדָמְתְּךָ וּגו'.**

אומר **הספורנו** – חלה תרימו תרומה. אחר חטא המרגלים הצריך גם החלה למען יהיו ראויים שתחול ברכה בבתייהם כאמרו וראשית עריסותיכם תתנו לכהן להניח ברכה אל ביתך וכן אליהו עשי לי משם עגה קטנה בראשונה והוצאת לי (ולך ולבנך תעשי באחרונה) כי כה אמר ה' כד הקמח לא תכלה.

אומרת הגמרא {מסכת שבת לא, ב} – **עַל שְׁלֹשׁ עֲבִירוֹת נָשִׁים מִתּוֹת בִּשְׁעַת לִידָתָן: עַל שֶׁאִינן זֹהִירוֹת בְּנֵדָה בַּחֲלָה וּבַהֲדִלְקַת הָנֶר.**

אומר המדרש {תנחומא, נח, אות א} – **וְמֵה רָאוּ נָשִׁים לְהַצְטוֹת עַל שְׁלֹשׁ מִצְוֹת הָאֵלֹהִים? אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָדָם הָרֵאשׁוֹן תַּחֲלֵת בְּרִיּוֹתֵי הָיָה וְנִצְטָוָה עַל עֵץ הַדַּעַת. וְכָתִיב בַּחֲוָה, וַתֵּרָא הָאִשָּׁה וְגו' וַתֵּתֵן גַּם לְאִשָּׁה עִמָּה וַיֹּאכֵל (בראשית ג, ו), וְגִרְמָהּ לוֹ מִיָּתָהּ וְשִׁפְכָהּ אֶת דָּמָהּ. וְכָתִיב בַּתּוֹרָה, שִׁפְךָ דָּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ (בראשית ט, ו). תִּשְׁפֹּךְ דָּמָהּ וְתִשְׁמַר נִדְתָּהּ, כְּדִי שִׁתְּכַפֵּר לָהּ עַל דָּם הָאָדָם שִׁשְׁפָּכָהּ. מִצְוֹת חֵלָה מִזֵּינ, הִיא טְמֵאָה חֲלָתוֹ שֶׁל עוֹלָם, דָּאֵמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן דִּמְסִיקָא, כָּשֶׁם שֶׁהָאִשָּׁה מְקַשְׁקֶשֶׁת עֲסָתָה בְּמֵימִים וְאַחֲרַיָּה כֶּךָ הִיא מְגַבֶּהֶת חֲלָתָהּ, כֶּךָ עֲשֵׂה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן, דְּכָתִיב: וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה (בראשית ב, ו), וְאַחֲרַיָּה כֶּךָ, וַיִּצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֹפֶר וְגו' (בראשית פסוק ז). הַדִּלְקַת הָנֶר מִזֵּינ, הִיא כְּבִתָּה נֶרוֹ שֶׁל אָדָם, דְּכָתִיב: נֶר ה' נִשְׁמַת אָדָם (משלי כ, כז), לְפִיכָךְ תִּשְׁמַר הַדִּלְקַת הָנֶר.**

להיות יום חורבן, ובי"ז בתמוז נשתברו הלוחות כתוצאה מחטא העגל.

אומר א' המפרשים, זה מה שנאמר {יא, כז} **אֶלֶּד וּמִידָד מִתְנַבְּאִים בְּמַחְנֶה** – ואיזו נבואה התנבאו?! "משה מת ויהושע מכניס". לכן מינו רק שבעים זקנים ולא שבעים ושנים – ממילא יש לנו רק שבעים ימי חג ולא שבעים ושנים – שתשעה באב וי"ז בתמוז התבטלו.

נשאלת השאלה – אם משה רבינו לימד אותם תחילה פרשת חלה ואחר כך נסכים, אז למה כותבת התורה תחילה נסכים ורק אח"כ חלה?

אם נאמר שהנסכים באו לכפר על הוצאת הדיבה שהוציאו המרגלים באמצעות אשכול הענבים, אז נאכל לומר שזו הסיבה שנסמכה פרשת הנסכים לחטא המרגלים, היות ופרשת נסכים מהווה כפרה [כפי שהבאנו] לחטא המרגלים. אבל אם נלך בקו אחר שמשה רבינו לימד אותם תחילה פרשת חלה ואח"כ פרשת נסכים, אז למה הסדר בתורה הוא נסכים ואח"כ חלה ולא כפי הסדר שלימדם משה?

כדי לתרץ את השאלה, נצטרך להציב שאלה נוספת שממנה נוכל להביא את התירוץ:

אומר שלמה המלך: {קהלת ט, ז} **לֶךְ אָכַל בְּשִׂמְחָה לַחֲמֹךְ וְיִשְׂתֵּה בְּלֵב טוֹב יִינֶךָ כִּי כָּבֵד רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֶׁיךָ;**

אומר המדרש {במדבר רבה, פרשה יז, אות ב} – **פֶּתַח רַבִּי חֲנִינָא (קהלת ט, ז): לֶךְ אָכַל בְּשִׂמְחָה לַחֲמֹךְ וְיִשְׂתֵּה בְּלֵב טוֹב יִינֶךָ, מֵהוּ (קהלת ט, ז): כִּי כָּבֵד רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֶׁיךָ, אָכַל בְּשִׂמְחָה לַחֲמֹךְ זוֹ פֶּרֶשֶׁת חֵלָה. וְיִשְׂתֵּה בְּלֵב טוֹב יִינֶךָ זוֹ פֶּרֶשֶׁת נִסְכִּים. מֵהוּ כִּי כָּבֵד רָצָה וְגו', זוֹ הַכִּנְסֹת יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ, שְׁנַאֲמַר: כִּי תִבְאוּ אֶל אֶרֶץ וְגו'.**

רואים מכאן, שגם שלמה המלך הקדים בדבריו חלה לנסכים – אבל התורה עשתה בדיוק להיפך, תחילה נסכים ורק אח"כ חלה – והשאלה היא – למה?

באים חז"ל בפרשת מצורע, ומבארים למה נסמכה פרשת חלה לעבודה זרה?

אומרים חז"ל {ויקרא רבה, פרשה טו, אות ו} – **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לְמָה נִסְמְכָה פֶּרֶשֶׁת חֵלָה לְפֶרֶשֶׁת עֲבוּדָה זָרָה, לֹאֲמַר לָהּ, שְׁכָל הַמְּקָיִם מִצְוֹת חֵלָה כְּאֵלוֹ בְּטֵל עֲבוּדָה זָרָה, וְכָל הַמְּבִטֵּל מִצְוֹת חֵלָה כְּאֵלוֹ קֵיַם עֲבוּדָה זָרָה.**

אם אמרנו שהנסכים באו לכפר על הוצאת הדיבה של המרגלים ע"י אשכול הענבים, אומרים לנו כאן חז"ל, שאת ענין העבודה זרה שרצו לעבוד – "נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֵבָה מִצְרִימָה" – תכפר הפרשת חלה!

ולא רק חוה נצטוותה על הפרשת חלה;

לאחר ששרה אמנו נפטרה, אומרת התורה: (כד, 20) **וַיָּבֹאֶה יִצְחָק הָאֱלֹהִים שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת רַבְּקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיֵּאָהֲבָה וַיִּנָּחֵם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ.**

אומר רש"י – **האהלה שרה אמנו**. ויביאה האהלה ונעשית דגמת שרה אמנו, כלומר והרי היא שרה אמנו, שכל זמן ששרה קימת היה נר דלוק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצויה בעיסה, וענן קשור על האהל, ומשמתה פסקו, וכשבת רבקה חזרו.

כותב הרמב"ן (פתיחה לחומש שמות) – והנה הגלות אינו נשלם עד יום שובם אל מקומם ואל מעלת אבותם ישובו. וכשיצאו ממצרים, אף על פי שיצאו מבית עבדים, עדיין יחשבו גולים, כי היו בארץ לא להם, נבוכים במדבר. וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקב"ה והשרה שכינתו ביניהם, אז שבו אל מעלות אבותם, שהיה סוד אלוה עלי אהליהם, והם הם המרכבה, ואז נחשבו גאולים. ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד.

ולכן חומש שמות נקרא 'החומש השני' שהוא המשכו של חומש בראשית, שכל זמן שלא הגענו למעלת האבות עדיין לא נחשבנו כגאולים – ומתי נחשבנו גאולים?! כשחזרנו למעלת האבות, כאשר היה ענן קשור על האוהל והיתה ברכה בלחם הפנים ונר היה דלוק – וכך גם היתה מעלת המשכן, שהיה כעין אוהלם של האבות.

בא השפתי חכמים במקום, ומסביר מהם ג' המצוות האלה;

כותב השפתי חכמים – כנגד ג' מצות שהנשים מצוות בהן, כנגד חלה ברכה מצוייה, נגד הדלקה נר דלוק, וענן קשור הוא ענן השכינה, וזהו לכבוד קדושת טהרה שהיתה זהירה בנדתה לטהר עצמה, כי הטהרה מביאה לידי רוח הקודש.

וכתוספת לדברים, אומרת התורה בפרשת ויצא (כח, י) **וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.**

אומר רש"י – **ויצא יעקב מבאר שבע**. לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה, ולמה הזכיר יציאתו, אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה וכן (רות א ז) ותצא מן המקום, האמור בנעמי ורות.

נשאלת השאלה – ולמה לא נאמר לשון 'ציאה' גם באברהם ויצחק?

מספרת הגמרא {מסכת ב"ב נח, א} – **ר' בנאה**⁸ **הוה קא מציין מערתא** היה מציין מערות קבורה **כי מטא למערתא דאברהם** כשהגיע למערת המכפלה ששם קבור אברהם ורצה להיכנס לתוכה כדי למדוד את מידותיה כמנהגו, **אשכחיה מצאו לאליעזר עבד אברהם דקאי קמי בבא** שהיה עומד לפני פתח המערה. **א"ל ר' בנאה לאליעזר: מאי קא עביד אברהם** מה עושה אברהם בשעה זו? **א"ל: גאני בכנפה דשרה וקא מעיינא ליה ברישיה** הוא שוכב בין זרועותיה של שרה והיא מעיינת בראשו. **א"ל ר' בנאה לאליעזר: זיל אימא ליה בנאה קאי אבבא** לך אמור לאברהם שבנאה עומד בפתח ומבקש רשות להיכנס. ועשה אליעזר כבקשתו. **א"ל אברהם לאליעזר: ליעול** שיכנס. והוסיף והסביר: **מידע ידיע** ידוע הדבר ומפורסם **דיצר בהאי עלמא ליכא** שאין יצר ותאוות בעולם זה, כלומר בעולם האמת שו נמצאים אברהם ושרה, ואין לי כל סיבה להסתתר מפניו. **עייל עיין ונפק** כנס ר' בנאה למערה, התבונן במידותיה ויצא, וסימן אותן מבחוץ. **כי מטא למערתא דאדם הראשון** כשהגיע למערת אדם הראשון ורצה להיכנס גם לתוכה ולמדודה, **יצתה בת קול ואמרה נסתכלת בדמות דיוקני** התבוננת בדמות הדומה לדמותי שהיתה מעין דמותו של אדם הראשון, **בדיוקני עצמה**, דהיינו בדמותו של אדם הראשון – **אל תסתכל!**

אומר רש"י – **בדמות דיוקני**. יעקב דאמרינן בסמוך שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון.

בא הזוהר הקדוש, ואומר שג' עוונות היו בידי של אדם הראשון כתוצאה מחטאו: עבודה זרה⁹, גילוי עריות¹⁰ ושפיכות דמים¹¹. באו האבות הקדושים, ותיקנו את שלשתם; אברהם תיקן עבודה זרה, יצחק תיקן שפיכות דמים, יעקב תיקן גילוי עריות;

כותב הזוהר הקדוש {פרשת בהר ק"א ע"ב} – **ומשום זה החטא שאדם עבר על (בראשית ב) וַיְצַו ה' אֱלֹהִים, וּפְרָשָׁה אֵין צו אֵלָא עֲבֹדָה זָרָה, עֲבַר עֲלִיו, הִרְכִּיב אוֹתוֹ בְּטַפַּת תְּרַח, שָׁבוּ הִרְגִּיז אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁעֵבַר עַל צו מַעֲבֹדָה זָרָה.** [אברהם] **חָזַר בְּתִשְׁבָּה, וְשָׁבַר צִלְמֵי עֲבֹדָה זָרָה וְכָל מְזֻזוֹ. הוּא תִקַּן בְּמָה שְׁחָטָא, וְשָׁבַר אֶת הַחֲטָא וְאֶת הַבִּנְיָן הָרַע שֶׁבָּנָה, וְהִמְלִיךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ**

⁸ **ברוך שאמר:** פירש הרשב"ם: ר' בנאה אדם גדול וחשוב היה, לפיכך ניתן לו רשות ליכנס בקברי הצדיקים, אבל אחר לא, כדאמרינן גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם, וה' נכנס במערות ומודד ארכן מבפנים, ואח"כ מודד מבחוץ כנגדו, ועשה שם ציון סיד כדי להכיר מקום הטומאה, ולא יבואו טהרות דרך כאן שלא יאהיל על הקבר.

⁹ **ברוך שאמר:** ברגע שאכל מעץ הדעת, והאמין לנחש שאמר לחוה שהקב"ה אכל מן העץ וברא עולמות – אם אתה מאמין לדבריו, זאת אומרת שאתה מאמין שהעץ קדם לקב"ה!

¹⁰ **ברוך שאמר:** הגמרא במסכת שבת (דף קמ"ו.) אומרת, שהנחש בא על חווה והטיל בה זוהמה.

¹¹ **ברוך שאמר:** שבגלל חטאו, נגזרה מיתה לעולם.

הארץ והשקה (בראשית ב, ו), ואחר כך, וייצר ה' אלהים את האדם עפר וגו' (בראשית פסוק ז).

אומר המהר"ל¹⁴ – הקב"ה ברא את האדם כמו שאישה עושה עוגה – לקח עפר ושם בתוכו מים, ומזה עשה עיסה!

וכך אומר המדרש {ויקרא רבה, פרשה כט, אות ב} – **בשעה ראשונה עלה במחשבה, בשנייה נתייעץ עם מלאכי השרת, בשלישית כנס עפרו, ברביעית גבלו ...**

פירוש הדבר, שתהליך בריאת האדם דומה לתהליך יצירת הלחם!

אומרת התורה בפרשת בראשית: {ב, ז} **וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה;**

כותב בעל הטורים – האדם לנפש חיה. ר"ת חלה שהיה חלתו של עולם.

כותב הרמ"ע מפאנו {מאה קשיטה מה, ס"ד} – **תדע כי "האדם לנפש חיה" ראשי תיבות "חלה", וסופי תיבות "משה"...**

אומרים חז"ל {ילקוט שמעוני, בראשית, רמז ב} – **רבי ברכיה אומר: בזכות משה נברא העולם, שנאמר בראשית וכתוב (דברים לג, כא) וירא ראשית לו.**

כמו שהחלה נקראת 'ראשית', גם משה רבינו נקרא 'ראשית'! – והשאלה שנשאלת היא, מהי נק' החיבור ביניהם?

בא האור החיים הקדוש ואומר פשט חדש בכל הענין;

כותב האור החיים הקדוש – עוד יכין הכתוב לומר בדקדק בכתוב עוד אומר, ואדם אין, מה הוא הכונה בהודעה זו. עוד למה חזר לומר וייצר וגו' עפר וגו' וכבר השמיענו ביום ברא אלהים אדם, ואם בא להשמיענו כי מן העפר בראו למה הוצרך לכפול הודעת הבריאה והיה לו להוסיף שם בהודעת הבריאה ולומר עפר מן האדמה.

אכן יתבאר על פי מה שאמרו חז"ל (ב"ר פ"ד): כי אדם הראשון חלתו של עולם ע"כ, מובן מדבריהם כי העולם דין חלה יש בו, ושנו רבותינו בפרק ב' ממסכת חלה וזה לשונם המפריש חלתו קמח וכו' אינה חלה ותנן בפרק ג' גלגל בחיטים וכו' האוכל ממנה חייב מיתה ע"כ. והנה אין מציאות לארץ להוציא ממנה צמחים זולת על ידי השקאת הארץ וזה הוא גלגול בעיסה ומעתה כל צמחי האדמה אסורים קודם שהורמה ממנה חלה שהוא יצירת האדם כי האדמה

הוא ושכינתו על העולם. במה? משום שקדש שמו יתברך ברבים ונכנס לאש לשרף את עצמו, לקיים בו (דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון באש. ולא עוד, אלא שאת אביו תרח החזיר בתשובה, והכניס אותו ואת אמו ואת כל פרנסי אותו דור לגן עדן, וכך התלבן באש כפספס, שהיא מטבע המלך, וזיף אותה בעפרת, הכניס אותה לאש, ויצאה העפרת החוצה, ישמעאל. ולפיכך יצא מצחק בעבודה זרה... אחר כך בא יצחק, והתחזק בו מהחטא השני שנאמר בו על האדם, שזה שפיכות דמים, וזה גרם את הנסיון של יצחק בסכין, והתברר בו, כמי שבורר אכל מתוך פסלת, ויצאה הפסלת החוצה, עשו שופך דמים. אחר כך בא יעקב והרכיב אותו בלבן, ונעשה עבד אליו, זהו שכתוב (בראשית כט) **אעבדך שבע שנים ברחל. ובאותה סבה שהחליפה באחותה, עשה שבע שנים אחרות, להוציא שתי טפות שזרק אדם במקום נכרי, וזה גלוי עריות¹², וזהו לאמר. והוציאם מלבן הארמי, נחש.**

אומר ר' צדוק {פרי צדיק, ויצא} – ולמה לא נזכר כן על אברהם ויצחק שבודאי ג"כ תיקנו קלקול הנחש... וכן יצחק אבינו ע"ה בודאי ג"כ תיקן קלקול הנחש, רק מ"מ לא נשלם התיקון שהרי יצא עוד פסולת מזרעם. ורק יעקב אבינו ע"ה שהיה כאדם הראשון קודם הקלקול... אבל יעקב מצדו היה כאדם הראשון קודם הקלקול וע"כ נאמר בגמרא ומ"ר על יעקב שהיה כשופריה דאדם הראשון ובזוהר הקדוש שהיה שופריה דאדם הראשון ממש והוא דמות אדם שעל הכסא. ומטעם זה נכתב ביעקב יציאתו מבאר שבע, ללמדנו שכ"ז שהיה בעיר הוא זיוה, יצא משם פנה זיוה פנה הדרה. דיעקב אבינו ע"ה רק הוא מצדו תיקן כל הפגם והיה כאדם הראשון קודם הקלקול. וכן פעם שמטתו שלמה שהוליד י"ב שבטים שלא היה בהן שום דופי.

ע"פ הדברים האלה, אולי בגלל זה נאמרו לחוה ג' המצוות הללו: היא גרמה מוות ולכן תדליק נר כי {משל כ, כז} **נר ה' נשמת אדם**, היא גרמה גילוי עריות ולכן תצטרך לשמור טהרה, היא גרמה ע"ז ולכן היא תעשה הפרשת חלה!¹³

לאחר הדברים האלה, נוכל להתחיל לסגור פינות:

אומר לנו המדרש – "מצות חלה מנין, היא טמאה חלתו של עולם, דאמר רבי יוסי בן דמסקא, כשם שהאשה מקשקשת עסתה במים ואחר כך היא מגבהת חלתה, כך עשה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון, דכתיב: ואד יעלה מן

¹² **ברוך שאמר:** היות ויעקב אבינו תיקן את הרובד של גילוי עריות, לכן אומר רש"י {מסכת ב"ב נח, א} – **בדמות דיוקני.** "שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון".

¹³ **ברוך שאמר:** אם אומרים לנו חז"ל – למה נסמכה פרשת חלה לפרשת ע"ז? **"לומר לך, שכל המקיים מצות חלה כאלו בטל עבודה זרה"** – לכן אם הלכה חוה והאמינה לנחש ש'מן העץ הזה אכל וברא עולמות', התיקון שלה יהיה בהפרשת חלה שעוקר ע"ז!

¹⁴ נתיב התורה אות א', ביאורי אגדות מסכת קידושין.

'מוצא פי ה' שהוא הרוחני הנשפע בו שאמר לו גדל. על כן ציורה התורה לעורר כח הקדושה שבלחם ולהפריש חלה, והיא חלק גבוה שזכה לכהן שהוא קדוש שיאכל אותה, ואז העיסה מזכר גוף ונפש האוכל. גם אדם הראשון היה חלתו של עולם, והיה שלם בגוף ונפש, וכשקלקל גרם ל'קוץ ודדר תצמיח' {בראשית ג, יח} ו'בזעת אפר תאכל לחם' {שם שם, יט}. ובהרמת חלה ונתינה להכהן שהוא קודש, אז נתקדש הלחם להיות 'לחם לבב אנוש יסעד' {תהילים קד, טו}, שורה עליו הטהרה.

פירוש הדבר, כדי לעורר את החלק הרוחני באדם, צריך להפריש חלה!

אומרת המשנה {מסכת תרומות פ"ד מ"ג} – שְׁעוֹר תְּרוּמָהּ, עֵין יָפָה – אֶחָד מֵאַרְבָּעִים ... וְהַבִּינוּת – אֶחָד מִמְּשִׁים וְהַכֶּרֶה – אֶחָד מִשְׁשִׁים.

משה רבינו הוא ה'חלה' של העולם, שנאמר {דברים לד, ז} **וּמִשָּׁה בֵּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בָּמָוָה** וגו' – שמאה ועשרים זה אחד מחמשים מששת אלפים שנה {שהעולם יהיה קיים}.

ולכן אומר לנו הרמ"ע **מפאנו** – "האדם לנפש חיה" ראשי תיבות "חלה", וסופי תיבות "משה" – כי משה הוא חלתו של עולם!

אם אלה הדברים, נוכל להתחיל לסגור קצוות:

בהגדה של פסח אנחנו אומרים: **"אֶחָד מִי יוֹדֵעַ ... שְׁנֵים מִי יוֹדֵעַ ... שְׁשָׁה מִי יוֹדֵעַ ... שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ"**, אבל תמיד אנחנו חוזרים ל – **"אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשִׁמְשֵׁים וּבְאַרְץ"** – אחד הוא אלוקים, שנים זה כבר לא אלוקות. כשהקב"ה רוצה להפקיע את המושג של אלוקות, הוא בורא שנים – והראיה, שנאמר {בראשית ב, יח} **וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים לֹא טוֹב הִיּוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ**, ופירש"י: **"לא טוב היות וגו'."** שלא יאמרו שתי רשויות הן הקדוש ברוך הוא יחיד בעליונים ואין לו זוג, וזה יחיד בתחתונים ואין לו זוג – ולכן ברא לו בת זוג, כדי שלא יאמר: **"כשם שהקב"ה אלקים בעליונים, אני אלקים בתחתונים"** – ואז מה יהיה עם ה'עזר כנגדו'?! הוא כבר לא יוכל להיות אלקים כי יש לו אישה וכעת הם שנים¹⁵.

ועוד, בתחילה ברא הקב"ה שני מאורות, כמ"ש {שם א, טז} **וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמָּאֲרוֹת הַגְּדֹלִים** וגו'.

אומר רש"י – המארת הגדלים וגו'. שוים נבראו ...

נשאלת השאלה – ולמה שווים?!

אומרים רבותינו, כי אם השמש היתה לבדה, היו הבריות הופכים אותה לאלוהות. ולכן כדי שלא יוצר מצב שיחשבו שלשמש יש כוחות, המצוה הראשונה שנצטוו בה כשיצאנו ממצרים היתה {שמות יב, ב} **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ חֹדֶשִׁים** וגו'! וכך גם קרבן תמיד של שחר – שמוקרב בבוקר כשהשמש זורחת, ותמיד של בין הערבים – שמוקרב אחה"צ כשמתחילה השמש לשקוע, נועד כדי לעקור את האמונה בשמש!

נתחייבה בחלה וכל זמן שלא הורמה חלתה טבל היא, והוא שאמר הכתוב כאן **"וכל שיח השדה טרם יהיה וגו' וכל עשב וגו' טרם יצמח"** כי לא המטיר ביום השלישי לארץ להוציאם אלא הארץ נתעברה מהם במאמרו יתברך אבל לא יצאו. והטעם הוא להיות שאדם אין שהוא החלה של הארץ, ואמר התיקון שעשה ה' להוציא הצמחים ואיד יעלה מן הארץ וגלגל את כל עפר העולם כאומרו והשקה את כל וגו' **"וויצר ה' וגו' את האדם עפר וגו'"** זו היא הרמת החלה, אחר שנתחייבה כל הארץ בחלה והרים ה' חלה זו הותרה כל הארץ וצמחיה, ואם היה מגלגל במים חלק אחד מהארץ לא היה יוצא מכלל טבל אלא החלק שנתגלגל.

אסביר את דבריו:

העולם הזה כמו קמח – עפר! ביום השלישי לבריאה, אמר הקב"ה: {א, יא} **תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֵשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ** וגו' – וכי הם יצאו החוצה?! עדיין לא. אז מתי הם יצאו? ביום השישי;

אומר רש"י – וכל עשב השדה טרם יצמח. עדיין לא צמח, ובשלישי שכתוב ותוצא הארץ, על פתח הקרקע עמדו עד יום ששי: כי לא המטיר. ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צרך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים.

אומר לנו האור החיים הקדוש, דע לך! צריך להפריש חלה מכל העולם כולו! אבל מה? כאשר יש רק קמח, א"א להפריש ממנו חלה. למעשה, החיוב בחלה הוא רק כאשר אתה מגבל את המים בתוך הקמח ועושה מהם עיסה אחת.

העולם כולו חול – דוגמת הקמח – ולכן מה צריך לעשות?! להפריש ממנו חלה! אז אם היה הקב"ה לוקח רק את העפר ומפריש ממנו חלה ובורא את האדם, האדם לא היה נקרא 'חלה' כי צריך לגבל אותו במים, ולכן כדי לעשות זאת צריך להרטיב את כל העולם במים, ולכן {בראשית ב, ו} **וַיֹּאדָם יְעֹלָה מִן הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה** – כעת כשכל העולם היה מעורב במים ועפר, העולם יתחייב בהפרשת חלה!

כל זמן שלא ירד גשם, אומר האור החיים הקדוש, היה אסור להשתמש בצמחים כי לא היה אפשרי להפריש חלה. אבל לאחר שהרטיב הקב"ה את כל העולם, נעשה העולם מעין עיסה אחת, ואז הפריש הקב"ה חלה – הוא אדם הראשון! ולכן נקרא אדם הראשון בשם 'חלתו של עולם'!

לאחר הדברים האלה, נוכל לעבור לדברי השל"ה הקדוש בפרשת השבוע שמדבר על פס' בפרשת עקב – {דברים ח, ג} **לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִתְּנָה הָאֲדָם כִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִּי ה' יִתְּנָה הָאָדָם;**

אומר השל"ה הקדוש – הענין, כי המאכל הוא גופני ורוחני, כי אין דבר מלמטה שאין בו שפע רוחני מלמעלה המוציא לפועל ואומר לו גדל {בראשית רבה פ"י ס"ו}, וכמו שיש דבקות במאכל רוחני וגופני, כן נשאר דבקות נשמה בגוף על ידי המאכל, והנשמה נהנה מהרוחניות והגוף מהגופניות. זהו שאמר 'לא על הלחם לבדו' כלומר, מצד הגופניות שבו אתה רואה מזה 'יחיה האדם', אלא מצד

¹⁵ **ברוך שאמר:** ובנוסף, היא גם לא תיתן לו יותר להיות אלקים ©

שנאמר {תהילים סט-לב} ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס.

ולמה הוא הקריב דוקא שור בעל קרן אחת ולא בעל שתי קרניים?

כותב הרשב"א {בביאורו על העין יעקב – 'הכותב', מסכת חולין ס.א} – ואמרו קרן אחד היה במצחו ללמוד על הייחוד כי היפך הפירוד הייחוד וע"כ אמר כי עתה הקריב שור בקרן אחד וחזר לאחדותו שיהא לבו אחוז בשכלו וראה כי טוב לו אז בהיותו בעל שכל ואמרם שהיה לו קרן ושאינו אלא א' ושהיה במצחו ולא בא' מן הצדדים הכוונות רבות.

ומתי פסקה זוהמת חטא אדם הראשון?

אומרת הגמרא {מסכת שבת קמו. א} – **בשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא. ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתו.**

ומה קרה במעמד הר סיני? – {דברים ד, לה} **אתה הראת לדעת כי ה' הוא האֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְבָּדוֹ** – "אתה אחד ושםך אחד!" – כולם ראו שהקב"ה הוא אחד בעולמו ואין אחר מבלעדו! שם חזר העולם לאמונת הייחוד!

וכמה זמן זה החזיק מעמד?

ארבעים יום! לאחר ארבעים יום, באו הערב רב ועשו את העגל – הם רצו עוד אלהים, שנאמר {שמות לב, א} **אֵלֹיוֹ קוֹם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵינוּ כִּי זֶה מִשֶּׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הָעֵלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִדְעֵנוּ מֶה הָיָה לוֹ; וְעוֹד, שֶׁרָקְדוּ מִסְבִּיב לַעֲגֹל וְאָמְרוּ: {שם ד} **אֵלֶּה אֱלֹהֵיךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָעֵלֹךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם**, ואמרו חז"ל {סנהדרין סג, א} – "שאונו לאלהות הרבה" – "לא רוצים אלקים אחד – רוצים הרבה!" – רצו עוד כוחות מבלעדי הבורא ית'!¹⁸ – ומה התפקיד שלנו כעת? לקחת את העולם הזה ולרומם את כל הדברים הכי ארציים – להראות שהכל שייך רק לו ית'! – זה שנאמר {תהלים קטו, טז} **הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לֵה' וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם.****

אם אלה הדברים, הגענו לקו הסיום: ©

מה זה 'הפרשת חלה'? הפרשת חלה זה לקיחת פירורים של קמח – שופך עליהם מים והופך אותם לגוש אחד – היפך עבודה זרה שגורמת ל'שניות'! ולכן ניתנה להם מצות

אומר התורת חיים, האמונה שיש רק אחד ולא יותר, זה השורש לכל החטאים כולם! – והראיה לכך, מצורת האות 'ח' – יש לה מעין 'גג', מה שנקרא חטוטרת, וממנה יוצאות שתי אותיות; לשיטת מרן הבית יוסף אלו שתי אותיות ז', ולשיטת האר"י **הקדוש: ו' ו' ז'.** ולמה עשה ככה הקב"ה את האות 'ח'? כדי להביא את האדם להכרה שהכל שייך אליו!¹⁶ וברגע שמורידים את החטוטרת, נעשות למטה שתי אותיות – התפקיד שלנו זה לאחד את שתייהם כדי שיהיו אחד, אחרת כביכול ישנן שתי רשויות וזה שורש ה – 'ח' {חטא}.

מתי הקב"ה היה 'אחד' ואף א' לא יכל לפקפק שישנו עוד כוח בבריאה ח'?

ביום הראשון לבריאה, שנאמר {בראשית א, ה} **וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד** – ולמה נאמר 'אחד' ולא 'ראשון'?

אומר רש"י – **יום אחד.** לפי סדר [לשון] הפרשה היה לו לכתוב יום ראשון, כמו שכתב בשאר הימים שני, שלישי, רביעי. למה כתב אחד, לפי שהיה הקדוש ברוך הוא יחיד בעולמו שלא נבראו המלאכים עד יום שני.

הסיפור שישנן כביכול עוד כוחות בבריאה, התחיל מהיום השני לבריאה – שבו נבראו המלאכים. מכאן ואילך הגיעו המאורות וכו'. הכוחות האלה נקראים 'שניות' – כביכול – ח' – נברא כוח שני בבריאה!¹⁷

מה קרה בחטא אדם הראשון?

בא הנחש אל חוה ואמר לה: "מן העץ הזה אכל וברא עולמות" – הסיבה שהוא לא מרשה לכם לאכול מן העץ, כי ממנו אכל וברא עולמות! ולכן הוא לא רוצה שתאכלו מן העץ, כדי שלא תוכלו להיות כמוהו ולברוא עולמות!

א"כ בזה שאמר הנחש לחוה שהעץ היה קיים קודם הקב"ה ח', הוא כביכול טען שיש כוח נוסף בבריאה מבלעדי הבורא ית' – וזהו 'חטא השניות'; זה היה הלשון הרע הראשון שנאמר בבריאה!

אומרים חז"ל {תנחומא, מצורע אות ב} – **אָמַר רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי, הַפְּלָעִים הַחֲבֵרבוֹת שֶׁהָיוּ עַל הַנֶּחֱשׁ, זֶה הָיָא צִרְעָתוֹ עַל שְׂדִיבֵר לִשְׁוֹן הָרַע.**

יוצא א"כ, שהעבודה זרה הראשונה בבריאה נולדה מהלשון הרע של הנחש. משמע, שהלשון הרע מביאה את האדם לעבודה זרה! ממילא, הלשון הרע שדיברו המרגלים על ארץ ישראל הביאה אותם לרצות לעבוד עבודה זרה, שנאמר **"נִתְּנָה רָאשׁ וְנִשְׁוָבָה מִצְרִימָה"**.

נשאלת השאלה – ואיך מתקנים את זה?

אומרת הגמרא {מסכת שבת כח. ב} – **דא"ר יהודה: שור שהקריב אדם הראשון קרבן לה' קרן אחת היתה לו במצחו,**

¹⁸ **ברוך שאמר:** בתורת הקבלה זה נקרא 'הפרדת אלה מ' – ולמה? כי שם אלה"ם מורכב מ – אל"ה – י"ם. אז למה מ"י? כי מ"י זה 50 – כנגד שער החמישים שבו נמצא כיסא הכבוד; כשאתה רוצה אל"ה, פירוש הדבר שאתה לא רוצה מ"י – את הקב"ה. ואיך מתקנים את זה? אומר הנביא ישעיה {מ, כו} **שִׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֶלֶה וְגו'.**

¹⁶ **ברוך שאמר:** שהחטוטרת פונה כלפי מעלה – א.

¹⁷ **ברוך שאמר:** כמובן שהקב"ה הוא אחד ואין שני לו!

(שהוא כאמור המאחד) הוא 'שילה' ו'לישה' בין בגימט' ובין במהות עניינו.

אומר הנפש החיים {א, א} – נשמת משה רבינו ע"ה היתה נשמה כללית לששים רבוא נשמות ישראל, וזהו שאמר "שש מאות אלף רגלי אשר אנכי בקרב", דהיינו שניצוץ מנשמתו הכללית של משה רבינו ע"ה נמצא בכל אחד מישראל.

אומרים לנו חז"ל – למה נסמכה פרשת חלה לפרשת עבודה זרה, לומר לך, שכל המקיים מצות חלה כאלו בטל עבודה זרה – שהחלה נועדה לאחד, ואילו העבודה זרה נועדה לעשות פירוד!

נשאלת השאלה – ולמה קוראים ללחם של שבת בשם 'חלה' ולא 'לחם של שבת'?

פשוט מאד. כתוב בהלכה, שכל אישה בערב שבת צריכה לקיים מצות 'הפרשת חלה' – ולמה דוקא בערב שבת? כי אדם הראשון חטא בזמן הזה, ממילא התיקון יהיה גם באותו הזמן! – ולכן הלחם של שבת נקרא 'חלה'.

הפרשת חלה, שמאחדת ומלכדת את כולם להיות 'גוש' אחד!

הבאנו את דברי הרמ"ע מפאנו שאמר, "האדם לנפש חיה" ראשי תיבות "חלה", וסופי תיבות "משה" – כעת מובן הקשר, שתפקידו של אדם הראשון היה לרומם את כל הבריאה כלפי הקב"ה להיות אחד, וכך גם עשה משה רבינו שהצליח לאחד את כל עם ישראל, כמ"ש {דברים לג, ה} וַיְהִי בִּישְׂרָאֵל מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עַם יִשְׂרָאֵל שְׂבָטֵי יִשְׂרָאֵל, ועוד {שמות יט, ב} וַיַּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר.

אומר בעל הטורים¹⁹ {פרשת ויחי} – שילה. בגימטריא משה.

לקיים מצות הפרשת חלה ובזכות המצוה היקרה השלימה ב"ב אמן ואמן

כותב הספר **אורי וישעי** – וכן 'משה' בגימט' 'שילה' וגם זה בחינה של איחוד, וכמש"כ {ויחי מט, י} **עד כי יבא** (שילה) **שילו ולו יקרת עמים**. כמש"כ בבעל הטורים ש'שילה' בגימט' 'משה' והמקור בזוהר בראשית [רנ"ג], ומאידך 'שילה' הוא המלך המשיח (כדאיתא בסנהדרין צ"ח, ב), וכתב רש"י בויחי שם "עד כי יבא שילה – מלך המשיח ... ולו יקרת עמים – אסיפת עמים", ונמצא ש'שילה' (אותיות 'לישה') הריהו כמו הלישה שמחברת הכל לאחד, וכן שילה המשיח "יקרת עמים", יחבר את כל עמי העולם, וא"כ משה רבינו ע"ה

¹⁹ **ברוך שאמר:** על הפס' {בראשית מט, י} **לא יסור שְׂבָט מִיְהוּדָה וּמִחֻזְקֵק מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי יָבֹא** (שילה) **שילו ולו יקרת עמים**.

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א